11. VI 1944.

Poštarina plaćena u gotovu.

CIENA 4 KUNE BROJ 24

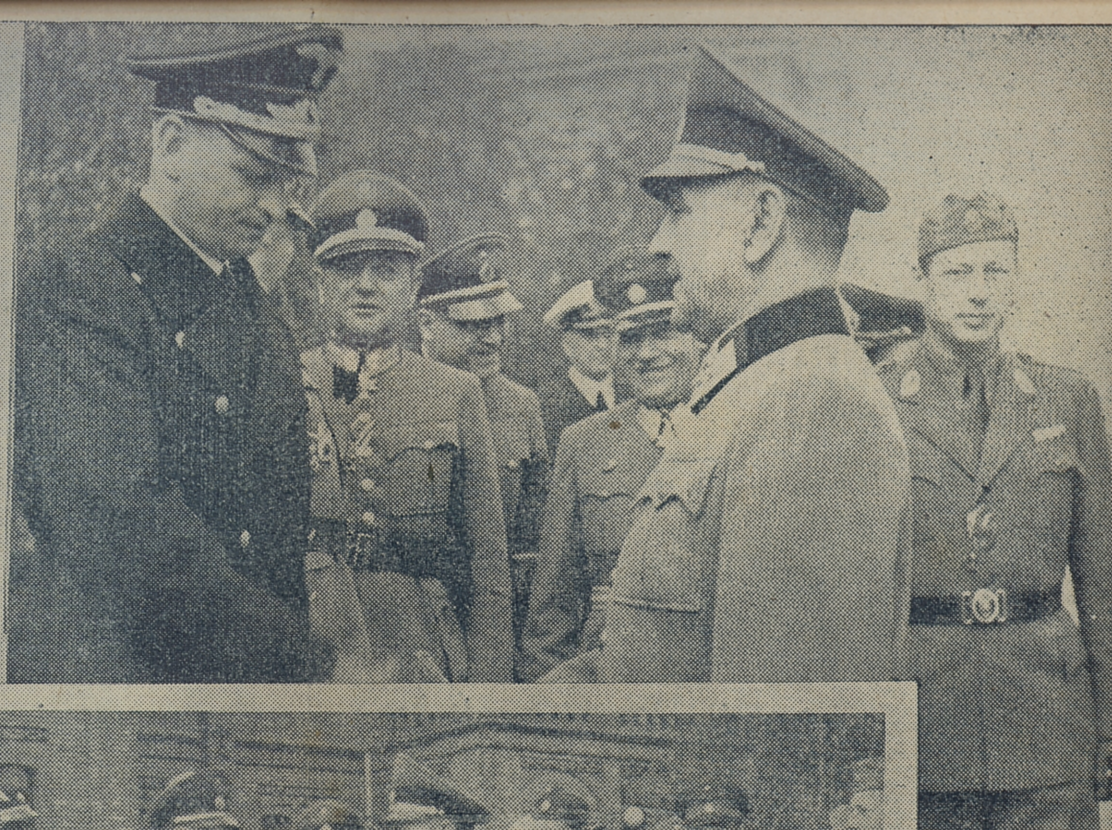
USTAŠA

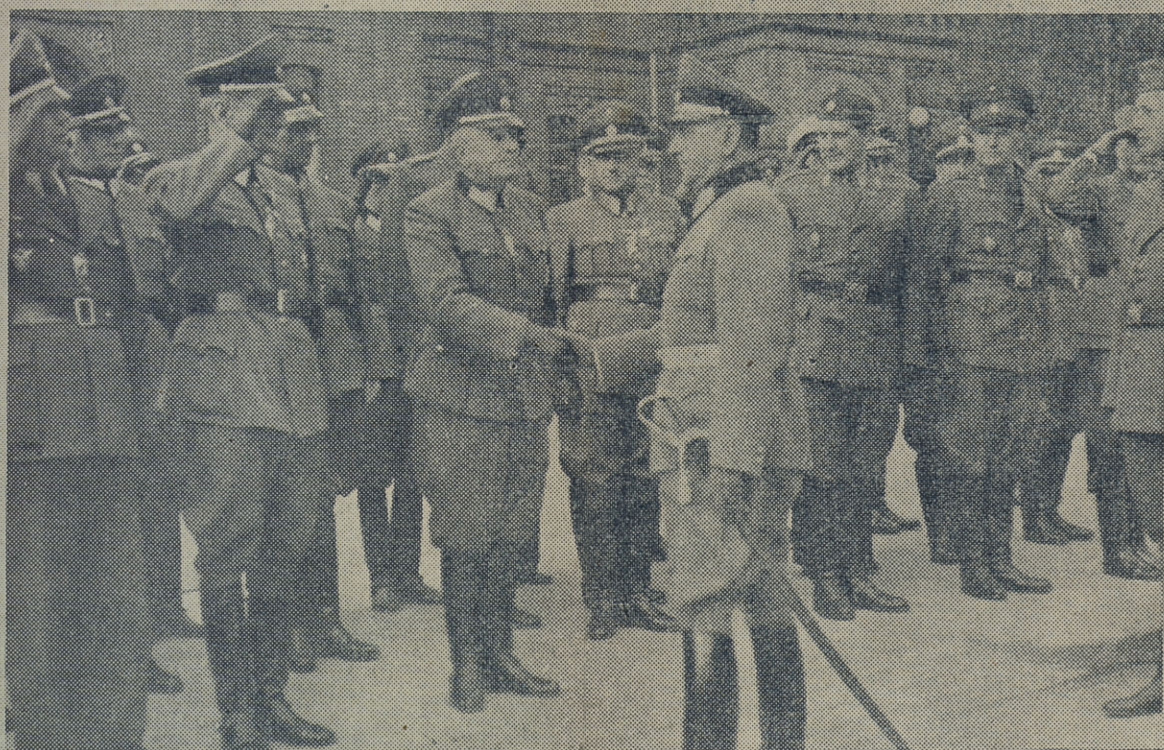
VJESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

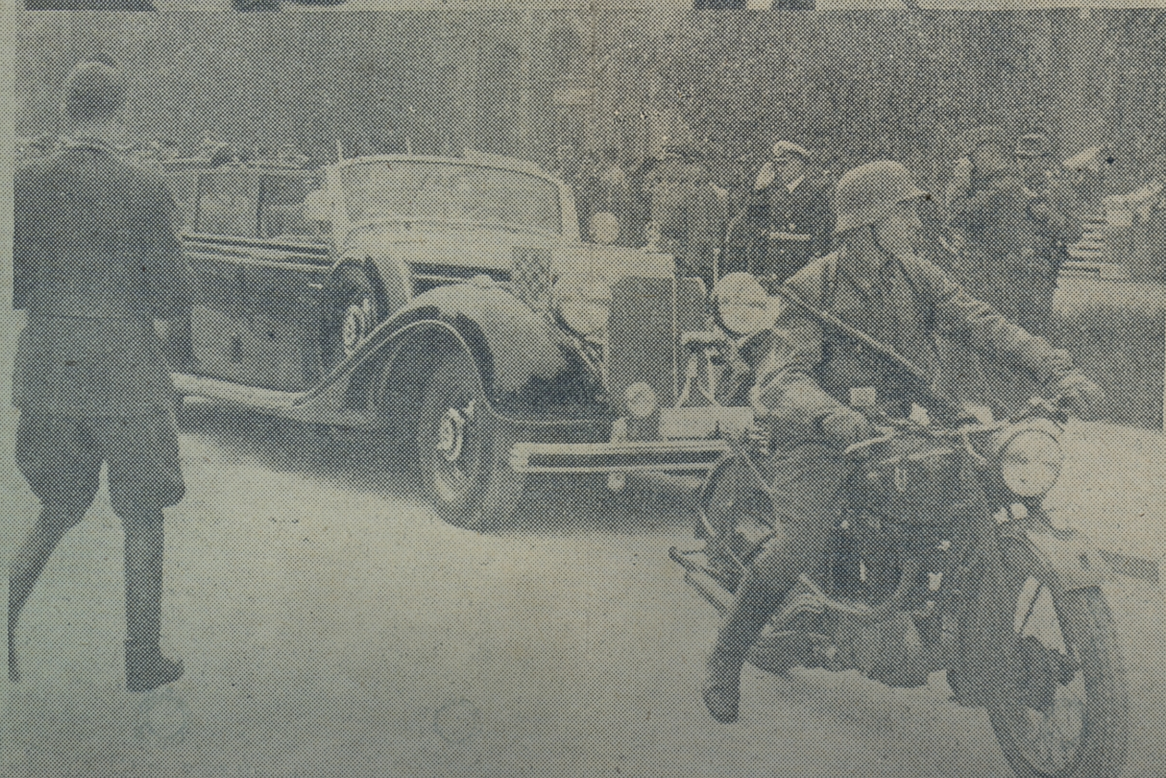

Povratak lovačkih sdrugova iz Njemačke

Poglavnik dolazi na mjesto mimohoda

GOD. XIV. — BROJ 24.

USTAŠA

ZAGREB, 11. LIPNJA 1944.

VJESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

ANTUNOVO USTAŠKE HRVATSKE!

Neslužbeno ali s puno oduševljenja dočekuje cieli hrvatski narod dan 13. lipnja, to jest hrvatsko Antunovo. Borba, povezana jednim stoljećem sa dva svietla imena, toga dana slavi svoju punu pobjedu, koju su izvojevali dva velika Antuna: Ante Starčević i Ante Pavelić.

Ante Starčević i Ante Pavelić su dva imena, uz koja je jedno burno stoljeće u životu hrvatskoga naroda povezalo velika zbivanja, velike zamisli, velika djela, veliku borbu, velike žrtve ali i veliku pobjedu tisućljetne državne misli.

Ante Starčević, proročki lik hrvatske nacije, Otac domovine pojavljuje se na poprištu hrvatskog političkog života u drugoj polovici prošloga stoljeća kao sjajna zviezda, kao neugasiva luč na hrvatskom obzorju. U mutnim i tmurnim prilikama, koje su tada vladale, ustaje gotovo sam protiv sviju u Hrvatskoj i izvan nje i postavlja za stoljeća temelje jedinoj pravoj hrvatskoj politici i borbi, koju u kratko možemo obilježiti ovim riečima: Hrvatska Hrvatom u samostalnoj i nezavisnoj državi, u kojoj će vladati samo Bog i Hrvati!

Smijali su se, izrugivali ga, napadali ga, podvaljivali mu sve moguće i nemoguće laži, nastojali su ga slomiti, no on, čvrst kao stoljetni hrast, nepopustljiv kao kamen uztraje u toj nejednakoj i možda na oko bezizglednoj borbi i stvara bezsmrtnu nauku, stvara podlogu buduće konačne težke borbe i pobjede, uvjeren da će do konačne pobjede doći, pa makar ona bila »samo uru široka i uru duga«.

Ante Starčević nije nažalost doživio plod svoje borbe i svoje žrtve. On to nije ni očekivao, ali je umro sviestan, da će do te pobjede doći, vjerovao je da će samostalna država uzkrsnuti. A to je vjerovanje za njega bila i zadovoljština.

Uz lik Otca domovine Ante Starčevića u našoj novijoj poviesti napose izskače lik Ante Pavelića, najprije vodje hrvatske ustaške oslobodilačke borbe, a sada poglavara Nezavisne Države Hrvatske, čije će životno djelo ostati kao najveći prilog hrvatskoj poviesti u ostvarenju vjekovnih težnja sviju Hrvata.

Simbol našeg deržanstva

Težko je još danas pobliže govoriti o Poglavniku, jer smo suviše blizu i njemu i njegovoj svestranoj djelatnosti. O tome će tek poviest moći izreći svoj sud, nakon što iz veće udaljenosti, u mirnim časovima našeg narodnog života uzmogne proučiti i odkriti sva ona velebna djela, sve one za sada još nepoznate činjenice, te kad uzmogne kroz još nepoznate pismene dokaze saznati sve potankosti mudrog, odlučnog i mukotrpnog stvaralačkog rada najvećeg čovjeka hrvatske poviesti, uzkrisitelja i ujedinitelja vječne i nepobjedive Hrvatske.

Ante Pavelić, vjeran sljedbenik bezsmrtne nauke Otca domovine, crpeći u svome radu snagu u mislima »Staroga«, upoznavši u neposrednom i neprestanom dodiru s narodom kucaj hrvatske duše, sliedeći glas stoljeća, bori se poput Starčevića najprije gotovo sam proti strašnom neprijatelju, podmuklom zaplotnjaku i krvoločnom gazitelju svega što je hrvatsko. Pod najtežim okolnostima stvara iz ništa sve i uzprkos nevjerovanim Tomašima, uzprkos napadajima sa svih strana, uzprkos lutanjima nekih politikanata, uzprkos toga što je u svojoj borbi imao proti sebi velik dio svieta, on uztraje, on pobjedjuje.

On, naš Poglavnik!

Povezao je svojom borbom i svojim radom stoljeća hrvatskoga zbivanja.

Ulio je u svoj narod vjeru u samog sebe i u pobjedu.

Osvježio je nauku Otca domovine u bezuvjetnoj pobjedi hrvatske državne misli.

Približio se kao nitko do tada narodnoj duši, s narodom zajedno živio, veselio se i patio, s njim se zajedno borio i zato s njim zajedno i pobjedio.

Dnevni život

Sličica

Drugovi iz školskih klupa susreću se u životu i uzporedjuju svoj životni put. Tko bolje stoji,, i tko ima više briga.

Evo, ustaša Marko naslonio se pod zidom kraj kamiona, s kojim će se za čas odvesti na bojište. Rezucka on svoj vojnički krušac i zadovoljno se smješka na proljetno sunce.

Kraj njega teče gradski život s gradjanima i njihovim prehranbenim brigama, i medju ostalima, čiji proljetni kaputi viore ulicom prošao je uz vojarnu i negdašnji školski drug Radovan.

Gle kolike li iskrene radosti medju vršnjacima, koji se poslije četiri godine rata nenadano susreću na cesti.

»Čovječe, što ti radiš u toj ustaškoj odori? Služiš li vojsku?« čudi se gradjanin.

— Dobrovoljac sam, već tri godine! — odgovara ustaša ponosno nadimljući grudi na kojima sjaji srebrena kolajna Ante Pavelića. »Dobrovoljac? I nemaš briga?« penje se dalje u svojem iznenadjenju vlastnik poveće trgovine.

— Čemu brige? Životarim, ali ne gladujem. Mnogo nemam, pa zato i neću više od glave izgubiti, a nju ne dam, dok sam živ!« Desnica mu pri tom jače stegne grlo pušćerine, a ljevicom popravi bombu za opasačem.

Gradjanin se smrkne u svojem suvremenom haljetku: »A ja ciele noći ne spavam od brige, što će s nama biti, i kako će sve to svršiti...«

— Od tvoje brige nikakve koristi — odgovori ustaša — a budućnost odredjuje dobri Bog; dobru onima, koji su vjerni i pravedni, a zlu onima, koji svojim mudrovanjem žele zaviriti u njegove karte.«

Iz okrvavljene i potlačene Hrvatske, za koju već skoro nitko nije u svietu mario, učinio je opet ono što ona mora biti. Jer kroz njegov rad, kroz njegova djela, kroz njegove žrtve i patnje, zaboravljiv je i nezahvalni sviet opet saznao da negdje na kugli zemaljskoj postoji i Hrvatska.

Kroz ustašku borbu hrvatski je narod opet postao evropskim čimbenikom, kojeg i prijatelj i neprijatelj poštuje i cieni, pa makar ga i mrzi.

Njegovom borbom, borbom Poglavnika, njegovim radom, njegovom dalekovidnom politikom, Hrvatska je postala državom.

Poglavnik je oživotvorio želju i zahtjev hrvatskoga naroda kroz stoljeća: uzkrisio je nakon dugih stoljeća hrvatsku državu, za koju je do tada palo bezbroj žrtava. On je u daljnjem svom radu izvojevao i ono, što nitko od Hrvata nije ni očekivao: izvojevao je poviestne granice vječne Hrvatske, ujedinivši u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i one zemlje, koje su stoljećima bile odtrgnute od matere zemlje.

Poglavnik je u svojim ustaškim načelima udario i temelje novog ali istinskog narodnog života i shvaćanja. On je tako Hrvatsku ne samo oslobodio već ju i duhovno preporodio i spasio za daljnja pokoljenja.

Za to na dan 13. lipnja, kad hrvatski narod slavi Antunovo, naša srdca, srdca svih Hrvata kucaju za svoga Poglavnika. Sjećajući se s najvećim poštovanjem i zahvalnošću velikog proroka Ante Starčevića, Ustaška Hrvatska — spremna za Poglavnika i Dom — kao i u onim najtežim danima oslobodilačke borbe kliče svome vodji

ŽAP!

Ur.

JEDNA VELIKA OBLJETNICA

U Pismohrani Ustaškoga Pokreta nalazi se jedan vriedni poviestni dokaz o radu izseljenih Hrvata u Južnoj Americi. To je primjerak »Nezavisne Države Hrvatske« od 16. lipnja 1934. g. u kojem nalazimo opširno izvješće s velebne proslave trogodišnjice osnutka prvih ustaških ogranaka u Argentini, iz čega ujedno proizlazi, da rad ustaša u Južnoj Americi traje već 13. god. Sa ove velebne i poviestne proslave poslan je Poglavniku za Antunovo 1934. god. ovaj pozdrav:

Dragi naš Poglavniče!

Sakupljeni na današnjoj veličanstvenoj proslavi trogodišnjice osnutka Hrvatskoga Domobrana u Južnoj Americi i posvete hrvatske domobranske zastave, šaljemo Vam kao Vrhovnom Starešini Hrvatskoga Domobrana, tople domobranske hrvatske pozdrave.

Nakon trogodišnjeg žilavog i neumornog rada, skupljanja hrvatskih iseljeničkih snaga u hrvatski oslobodilački ustaški pokret, mi Vam kao našem vodji i predvoditelju Nove, Mlade i Revolucionarne Hrvatske izričemo hvalu za sva dosadanja djela, koja su pokazala, da ste Vi zvan da u najtežim časovima hrvatske povijesti ostvarite vjekovne ideale Hrvatstva, da ostvarenjem slobodne i nezavisne hrvatske države postavite kamen temeljac sreće i bolje budućnosti hrvatskoga naroda.

Neka Vas na toj teškoj, i pred povješću toliko odgovornom zadaćom, prate naše najbolje želje i vjera neslomiva i tvrda, da će Vam uspjeti izvršiti veliko narodno djelo pomoću snaga, koje Vam stoje na raspoloženju u ustaškom pokretu, koje su neiscrpive i neuništive, jer izviru iz hrvatske narodne duše.

Naša Vam je poruka: Čekamo Vaš poziv, da nas povedete pod nepobjedivom hrvatskom zastavom u oslobodilački i osvetnički boj, jer smo kao domobranci i hrvatski vojnici uvijek samo:

Za Dom Spremni!

Živio Vrhovni Starešina H. D. i ustaški Poglavnik Dr. Ante Pavelić!

Živila slobodna i nezavisna hrvatska država!

U ime učesnika ove proslave i čitavog južnoameričkog domobranstva (Sliede podpisi)

IZAPOVIED BROJ 2

SVIM STOŽERIMA, LOGORIMA I TABORIMA

Naslovne podredjene postrojbene jedinice u ovom organizacionom i drugom radu, koje im prinadleže prema Ustavu, ustaškim načelima i Propisniku o radu i ustrojstvu Ustaše — hrvatskog oslobodilačkog pokreta ne smiju svoju zadaću shvatiti najtjesnogrudnije i svoj rad usmjeriti jedino i samo na svoju granu pokreta, već imadu kod ovoga rada postupati tako, da obuhvate svrhe i zadaće pokreta kao cjeline, pa u svakoj danoj prigodi, gdje im se god pruži prilika, uznastojati svim snagama poduprieti i rad ostalih grana pokreta bilo to dobronamjernom pobudom bilo i djelotvornim radom, u koliko se to ne protivi organičkom radu odnosne grane i ne zalazi u nadležnost rada odnosne grane.

U prvom redu moraju se naslovne postrojbene jedinice toga držati gledom na Žensku lozu pokreta.

U izvršenju toga u svim onim mjestima, u kojima još nije provedena organizacija Ženske loze, — a ima preduvjeta i mogućnosti, da se takova organizacija provede, — imadu naslovne jedinice to odmah javiti Zapovjedničtvu Ženske loze u Zagrebu, Jelačićev trg broj 10. a na ruke upravne zapovjednice gospodje prof. Irene Javor.

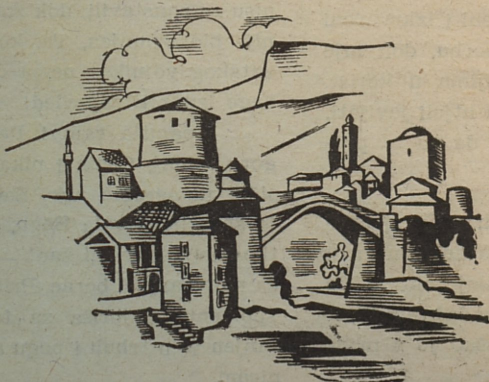
Svaka takova prijava neka sadrži kratki opis mjesta, mjestnih prilika, predvidljivi broj žena, koje bi mogle pristupiti u organizaciju Ženske loze, zatim okolnosti i mogućnosti, koje se pružaju za provedbu organizacije, n. pr. navesti imena žena, na koje bi se trebalo ili bilo uputno obratiti u toj stvari, prostorije za smještaj i t. d. i konačno po mogućnosti i ime osobe, koja bi se mogla imenovati povjerenicom s naznakom svih osobnih podataka, koji se inače daju i za ustaške dužnostnike.

Organiziranje Ženske loze u najširim navedenim slojevima treba svim silama propagirati obzirom na posebne zadaće, koje Ženska loza ima u pokretu, a koje su navedene u § 76. Propisnika sl. a—h), jer ona ima da stvori prvu i najbitniju ćeliju svakoga družtvovnoga i državnoga života kao zdravu hrvatsku i ustašku ćeliju. Na zdravoj ustaškoj obitelji izgradit će se i zdravo ustaško hrvatsko družtvo, a po njemu i čvrsta, neslomiva i vječna ustaška Nezavisna Država Hrvatska.

Sve naslovne jedinice odgovorne su mi po svojim glavarima za točno i savjestno izpunjenje ove zapoviedi, a ovo će zapovjedničtvo prigodom svakoga nadzornoga pregleda kao i svakom drugom zgodom po svojim izaslanicima naročito ustanovljavati, da li je zapoviedi udovoljeno i da li se to i dalje redovito čini.

Za Poglavnika i Dom — spremni!

Mr. BOŽIDAR KAVRAN,
upravni zapovjednik

NAD GROBOM NOVE ŽRTVE

Mister Churchill je opet govorio. Ne znam po koji puta u mjesec dana, ali glavno je da on govori i to u englezkom parlamentu. I kao što je svaki put do sada u svom govoru navjestio smrt po kojeg englezkog saveznika, tako je i ovaj put englezki Donji dom imao čast pokopati i posljednjeg englezkog saveznika — šumskog ratnog ministra Dražu Mihajlovića. Da li je i kakva jamstva (garancije) svojedobno Draža od Engleza dobio, to je njegova stvar. Znamo tek da se je bio najčvršće upregnuo u kola Anglosasa i pomoću i zagovorom Londona i Washingtona tjerao svoj »posao« po balkanskim gudurama i šumama. Znamo i to, da je prošao isto tako kao i svi dosadanji mali saveznici Engleza, koje se je najprije uz razne »garancije« huškalo u rat, podjarivalo na pustošenje i klanje, a zatim, kad je ovaj ili onaj Crnac (Češka, Poljska i t. d.) odigrao svoju ulogu, dobio bi nogom i bio bačen na smetište.

Mi ne plačemo nad sudbinom posljednjeg crnca — Draže Mihajlovića, niti nas zanima što će on sada. Napose ne nakon što smo čuli mjerodavno mišljenje Berlina, gdje se je reklo, da se Berlin nema nikakvog razloga baviti pitanjem Mihajlovića. Nama je dakle svejedno hoće li Draža kome drugom ponuditi savezničtvo, da li će i nadalje »dejstvovati« po šumama ili pak će poput Kraljevića Marka na kakvoj planini privremeno umrieti i čekati da mu kakva vila najavi, da je opet došao njegov čas. To su njihove srbske stvari i neka ih riеše kako god znadu. Nas povodom pokopa Draže Mihajlovića zanimaju neke druge izjave, koje je u svom govoru i na račun Hrvata dao predsjednik englezke vlade, odnosno krugovalni govornik Londona. Na njih se je potrebno osvrnuti zbog onih malobrojnih lutalaca, koji i nakon tolikih pokopa u englezkom Donjem domu, nakon razrušenih hrvatskih gradova, napadaja na hrvatsku djecu i žene, vjeruju, da bi u Londonu i za Hrvatsku ipak još nešto moglo biti...

Gospodin Churchill nakon što je izrekao posmrtno slovo Draži Mihajloviću, rekao je da se sva pomoć mora dati »maršalu Titi«, pod čijim da će vodstvom pobiediti SRBIJA! Da ne bi netko tu ili tamo postavio kakav upitnik, predsjednik englezke vlade odmah kaže, da se ta pomoć Srbiji mora dati zato, jer — to su njegove rieči — »baš iz Srbije skočila je iskra, koja je zapalila plamen prvog svjetskog rata... a veoma veliki broj Srba bori se u četama maršala Tita«. (Zaboravio je spomenuti, da su i četnici »ratnog ministra« Draže Mihajlovića takodjer — Srbi!) Zbog toga, kaže Churchill dalje, britanska će vlada podupirati Srbe. Dakle Srbi i opet Srbi, kojima treba dati pomoć, pa makar to bilo i pod vodstvom komunističkog najamnika i rušitelja hrvatskih domova »maršala Tite«. Prepustivši tako hrvatski narod raljama velikosrbsko-boljševičke politike, dodao je Churchill, da se on drži morala po kojemu je dobro sve ono što vodi cilju. Svakako, liepa pouka za glupane koji vjeruju Englezima.

Churchill je u svom govoru blagohotno priznao, da »u Jugoslaviji postoje tri jako izražena individualizma kao što su Srbi, Hrvati i Slovenci«. Medjutim, da se nekako udobrovolji Hrvate, razjurena je »Vlada Purića« i pozvan je na suradnju u neki »odbor«, nitko drugi nego solunski dobrovoljac i velikosrbski sluga Ivan Šubašić, bivši »ban Hrvatske«, čiju je sužanjsku spram Srba a okrutnu vladavinu spram Hrvata dovoljno osjetio sav hrvatski narod.

Ne želimo se upuštati u ocjenjivanje Churchillove izjave o Titi ni o razlogu sramotne evropske izdaje, koju Englezi čine razaranjem evropske kulture i prepuštanjem velikog diela Evrope Sovjetskoj Rusiji. Mi

(Nastavak na 5. str.)

Reportaža USTAŠE

„POVRATNICI“ . . .

To je Balkan.

Nemirni jugoiztočni kut Kontinenta, jedina zemlja, koju nisu mogle trajno sapeti ni opasati željezne tračnice prvih znakova civilizacije ni bakrene žice telegrafije. To je ono vulkansko tlo sa svojim posebnim zakonima i ćudorednim pravilima, poznato po svojim nenadanim krvavim i neobuzdanim provalama okrutnosti ljudske prirode.

To je napokon ona zemlja, koja je mogla izbaciti i do uzpona dovesti tajanstvene ličnosti Titina kova, tamne egzistencije, da ih zatim nenadano sruši i pokopa u vječnu zaborav.

Tu i tamo izkrsavali su iz mutnih i nesredjenih prilika i meteža ljudi nepoznatog imena i prošlosti na čelu podivljalih horda na strah i trepet pučanstva u blizini njihovih logova. No nije to ni tako neobično. Ovdje ne! Balkan je u doba mira zemlja posebnih običaja i pojava, odakle je često dopirao prasak bombi i lom uništenih mostova i pruga.

Hrvatska — zadnja stražarnica Europe prema Iztoku i Balkanu plaćala je stoljećima porez na svoj smještaj. Danas ga plaća skuplje nego ikada!

*

. . . Nedavno su ratna izvješća doniela medju ostalim viesti, da su prebjezi iz skupine Huske Miljkovića ubili svog zapovjednika i brata mu Šabana. Bio je to početak razpada jedne veće skupine odmetnika, koji su se tek nedavno pojavili i sudjelovali u djelatnostima ostalih odmetničkih odreda. Tko je bio Husko i odakle mu ljudi?

Tražili smo odgovor: Evo ga! . . .

Tko je zapravo Husko? . . . To se kod ovakovih slučajeva riedko dade ustanoviti sto postotnom sigurnošću. Prepričavaju se priče, izmišljaju podatci, ali tada redovno dolazi pogibija i nosioci tih neuravnoteženih izpada ljudske naravi nose sa sobom u grob tajnu svoje istovjetnosti.

Nastupio je s novom i do tad nepoznatom krilaticom ilegalne borbe za postojeću državnu vlast: iz šuma pobijati partizanske i četničke odrede njihovim vlastitim metodama. Zbog nezakonitosti, koja je u tome iztaknuta ljudi se odazivali Jer, to je privlačivo! Dolazili su, naoružani i opremljeni toliko, koliko je za prvu nuždu potrebno. Dalje već ide; ono što je redovitoj vojsci nemoguće i zabranjeno, za te je i takve odrede naravno: četa se obskrbljuje pljačkom.

Kad ih je dovoljno nakupio, kad su ljudi prešli prve borbe i »zagazili« u nedopušteno, mislio je odmetnički vodja Husko, da mu je slobodno izaći s pravom namjerom. Poveo ih je konačno u šumu, stavio se uz bok ostalih pljačkaških odreda. No on nije poznavao ćuti svojih ljudi. To ga je stajalo života. On nije zamjetio značajnu pojavu, koja se u zadnje vrieme sve više izpoljuje: jačanje nacionalnog osjećaja i poštovanja prema državi. Medju njegovim ljudima bilo je dosta Hrvata. Oni se nisu htjeli boriti protiv svoje države.

Oni su pošli sasvim drugim putem.

PRVI PREBJEZI

Prva je grupa prebjegla. Vratili su se s oružjem i stavili na razpolaganje državnim oblastima. Po vlastitoj želji uvršteni su u sastav oružanih snaga. Danomice su zatim stali pristizati novi. Pojedince i u skupinama. U šumi je nastao razsap.

— Zašto dolazite? . . . Zbog čega ste prebjegli? — pitali su ih.

— Mi smo borci, ali se nećemo boriti protiv države — odgovarali su s uvjerenjem u najnaravniju stvar na svietu. Sastavljene su iz njih nove jedinice. Izkušani su i u bojevima. Borili su se kao lavovi.

Pričali su mi to ustaše, vojničari, koji su s njima sudjelovali u borbama. Bilo je to oko Uzkrsa. U Cazinu.

Još je Husko vjerovao u svoju moć. Oholost mu nije znala mjere: tražio je da mu se povrate svi prebjezi s oružjem.

— Inače ćemo voditi slavu Hrvatske Države! — Što je htio time reći? 9. travnja napalo je Cazin množtvo odmetnika. Uz podporu težkog oružja. Pričalo se o 12.000 ljudi. Ako smanjimo brojke, ipak? . . .

Uz malobrojnu redovitu posadu grad je branila glasovita VIII. ustaška bojna i Ustaški dobrovoljački Krajiški zdrug. Tu su bili i prebjezi. Kad je bitka bila završena spomenute je postrojbe izričito pohvalio zapovjednik oružanih snaga general-poručnik Čanić.

Borba je trajala jedan dan i dvie noći. Razbijeni se neprijatelj tada povukao ostavivši na mjestima borbe oko 1.200 mrtvih i dva puta toliko ranjenih. Ustaše su i ovog puta osim občenito hrabrog držanja pokazali i primjere osobnog junačtva, koji su dostojni, da ih se zabilježi i zlatnim slovima. Vojničari, ranjeni i izkrvareni nastavljali su borbu, dok nije bila odlučena njima u korist. A i tada se nisu htjeli javljati, jer su smatrali, da su — premalo ranjeni!

Ipak, želio bih sada spomenuti jednoga. Našao sam ga u jednoj zagrebačkoj bolnici. Bio je jedan od nekadašnjih Huskovih ljudi. Prešao je s prvima.

RANJENI BORAC

. . . U Glini 1942. Stražarnica br. 15 zvala je u pomoć. Sve su razpoložive snage bile izvan postaje. Kako da se pomogne ugroženima? Tadanji zapovjednik sati, dva skladištara i još dvojica, trojica — u svemu šest ljudi — razviše se u lanac dva po dva, i krenuše noću kroz šumu prema napadnutoj stražarnici. Odanle je dopirala pucnjava i bojna vika. Kad su se približili na malu udaljenost stadoše izpaljivati puške i derati se: . . . Prva sat napried! . . . Druga — napried! . . . Treća . . .

Nenadana galama i pucnjava iza ledja zbuniše tako napadače, da su na vrat na nos pokupili svojih nekoliko ranjenih i odmaglili u noć pred navalom — šestorice!

Iza toga dolaze dvie godine lutanja po različitim krajevima, u različitim jedinicama. Priedor, Sanski Most, Ljubija, Kozara, Glina, Kladuša... sva je ta mjesta prošao kao borac. Od 1941. dalje bio je na svim poznatijim mjestima borbe. I nikada nije bio ranjen. Nikada ga ni okrznulo nije. Napokon ga je sudbina dovela i ovamo. To je on, krajiški dobrovoljac, — Ramo Begić. I on je sudjelovao u obrani Cazina, i on je pošao u juriš za topove. Zbilo se to u ponedjeljak, na samu slavnu godišnjicu 10. travnja. Na iztaknutom topničkom položaju ponestalo je braniteljima streljiva. Trebalo se povući. No, kad je streljivo stiglo pošli su junaci na juriš i nisu se zaustavili, dok zadatak nije bio izpunjen, Ta, kod hrvatskog vojnika nema druge, nego izpuniti zapovied!

— Upamtio sam i Petrovu goru, Slunj, Cazin i nikad me ništa ni ogreblo nije. Sad me je shvatilo. Hvala Bogu, shvatilo me. I nije mi žao! — priča nam ranjeni borac. Prilikom spomenutog juriša za topove ranjen je u trbuh i nogu strojnicom.

Zatim je bezkrvnim rukama sastavljao na prevlaci postelji-ne udoline i uzvisine, kako je zapamtio tok bitke. Težko je još micao rukama i govorio: izgubio je mnogo krvi. Tek nedavno. Govorio nam je ipak i o svome životu.

— Nije to, da sam ja bogat, da sam od kakve sile. Sirotinja sam. Ima nas od kuće trojica braće, i sva trojica u vojsci. Želim se i opet vratiti k svojim drugovima. I nije to samo onako, tek da se priča: ja to govorim iskreno! **Boriti se za državu i za Poglavnika — to mi je jedina želja.** Dobar je on. Svakome daje i sve bi učinio što može, naš Poglavnik. Tko se ne bi za nj borio, nema glave!...

Tiho smo ga ostavili. Treba mu sada mira. Tek nedavno dobio je u Bihaću transfuziju krvi. Dolje, tamo daleko, gdje je suha zemlja upila njegovu krv, tamo su se i opet zbivale nesvakidašnje, čudne stvari.

Po uzvisinama iznad kotline opet se miču i razmještaju spodobe, ponovno se zlokobno svjetluca oružje. A dolje, kroz klanac ulazi u dolinu oveća oružana četa. Na zapovjednicima opažaju se oznake činova. Odmetnici. Zaustavili se i čekaju. Poslani su pregovarači.

PREDAJA

Husko je mrtav. Vodja je platio glavom izdaju, a ljudi se vraćaju. Dolaze u skupinama po stotinu, dvie i više.

Pregovori su završeni, predaja se ima obaviti.

— Hoćete li nas sad razoružati? — pita njihov zapovjednik škiljeći uz to ljubomorno, tko će uzeti njegovo oružje. Na najveće začudjenje svih »povratnika« odgovor glasi: — Ne! —

Ustaški zapovjednik traži, da se sada svrstaju u troredove. Opet nesporazum: — Mi smo išli po četvorica... —

— Ajde onda po četvorica. Ako hoćete, i šesterored. Nama svejedno! — veli privlačivi mladi satnik, i tako je sve smjesta u redu. Prije polazka upozorili su »komandira brigade«, da od sada treba pozdravljati ustaške častnike. I tako kroz Cazin stupa postrojba, u četveroredovima, naoružana do zubiju. Pred njom zapovjednik s oznakama »komandira brigade«. Stupa ponosno i pozdravlja naokolo častnike. Dizanjem ruke. Ustaški!...

... Satnik Nikšić običava upućivati ljude. To mu je dužnost i navika. Bio je nekada, još nedavno župnik. Njegov je župni dvor sada opljačkan i poharan, a on je — ustaški satnik. Opet se brine za svoje »jaganjce«...

Kad je četa prošla kroz grad svrstavaju se u dvorištu vojarne. Treba reći ljudima, kakvi su im izgledi za budućnost. Ima pet mogućnosti i satnik ih nabraja. Četa stoji i sluša:

— Ponajprije, tko želi može se odmah vratiti odakle je došao. Dobit će svoju pušku i streljivo, koje je donio — još i dvadeset metaka k tome, i neka ide... Mi ustaše ne silimo nikoga.

— Drugo: može u ustaše. Hoće li kod nas, ili u koju drugu jedinicu, svejedno je. Dobit će od nas potvrdu, i nitko mu ne će ništa, za ono što je bilo...

U gomili komešanje, svi viču: — Nećemo mi nikud. Oćemo kod vas!

Kad se to stiša, priča satnik dalje:

— Kao treće, možete u domobrane, u koju jedinicu želite. I tamo će vas primiti. Tko želi može i u Njemačku na rad, i to kuda sam hoće, i napokon može u dobrovoljačke SS postrojbe...

Još im spominje, da nije ni u ustašama tako medeno možda, kako se na prvi pogled čini čovjeku iz šume. Red je i stega, ali je i naporno i opasno. Onda govor svršava, i satnik vikne:

— Za Poglavnika i Dom! — a sva se četa ukoči i vikne jednoglasno:

— Spremni! — ... Znaju oni već to! Iza toga predaju u skladište oružje, skidaju svoja traljava odiela i dobivaju odore. Onda na »kazan«, pa spavati. Sutra je vježba, a još su umorni od lutanja šumom. Nakon tjedan dana pitaju ih za odluku: nitko neće ni u šumu, niti na rad, ni u druge jedinice. Svi su oni sad ustaše i ostaju tu.

*

Škripe po Hrvatskoj tisuće pari novačkih »cokula«, desetci tisuća momaka sastavljaju nove ustaške jedinice. Istodobno i u šumama škripanje: to banditi na kolima odvoze mrtve. Izvješća javljaju dan na dan nove i nove poraze odmetnika: to je »Ustaška godina«!

D-a.

(Nad grobom nove žrtve) **vrlo dobro poznamo englezku politiku i bez obzira na to, što je sam Churchill rekao da je moral ono što doprinosi podpunom uništenju protivnika. To su dokazali prigodom bombardiranja naših gradova i golorukog pučanstva. Ovdje ćemo na Churchillov govor o Srbima dodati rieči krugovalnog govornika »Radio London«, koji o Srbima u sadašnjem ratu govori ovako:**

»Oni (partizani) su u većini Srbi, to znači, da u narodno-oslobodilačkoj vojsci ima više srbskih vojnika, nego što je bilo u armijama, koje su izvojevale pobjedu na Kumanovu i osvetile Kosovo. U narodno-oslobodilačkoj vojsci ima više Srba, nego što je bilo na Kajmakčalanu u onim divizijama, koje su Srbiji i Jugoslaviji doniele oslobodjenje 1918. god.«

»Medju komandantima narodno-oslobodilačke vojske — kazao je dalje — postotak Srba možda je još veći. Prvim korpusom te vojske komandira Koča Popović, koji je Srbin, a drugim korpusom Peko Dapčević, koji je takodjer Srbin iz Crne Gore. Obojica su bili djaci beogradskog sveučilišta. Misiju narodno-oslobodilačke vojske, koja je nedavno stigla u Moskvu i bila primljena kod Staljina, vode »general« Velimir Terzić, »general« Milovan Djilas i pukovnici Stojnić i Djura Maškorović, koji su svi Srbi. U misiji se nalazi Pavle Savić, major i profesor beogradskog univerziteta. Na čelu misije narodno-oslobodilačke vojske pri savezničkoj armiji na srednjem Iztoku nalazi se general Vladimir Velebit, sin stare srbske porodice iz Banije. On je nedavno stigao u London, gdje su ga primili najviši predstavnici englezke vojske. Jugoslavenskom bazom u Italiji, odakle se narodno-oslobodilačkoj vojsci šalje ratni material upravlja Vlada Dedier, sin čuvenog srbskog nacionaliste Jefte Dediera.«

Svakako dragocjena priznanja sa strane naših protivnika, koja mogu poslužiti svima i svakome kad je rieč o tome — tko su partizani. Kad bi to mi tvrdili, možda nam se ne bi vjerovalo. Medjutim, kad se uzmu u obzir sve gornje izjave a s druge strane činjenica, da se na tisuće daljnjih silom odvedenih Hrvata vraća svojim kućama uzprkos svih pokušaja partizanskih »komandira« i »komesara«, uslied čega do 1. srpnja ne će biti u šumama gotovo ni jednog Hrvata, onda je jasno, da »narodnu oslobodilačku vojsku« sačinjavaju izključivo ne — Hrvati, koji su ju i stvorili i poslali je u hrvatske krajeve, da razruše i unište sve što je hrvatsko. Dragocjena pouka i onim našim posljednjim Mohikancima. Bz.

BOJIŠTE × NOVINSTVO × KRUGOVAL

POGLED ŠIROM SVIETA

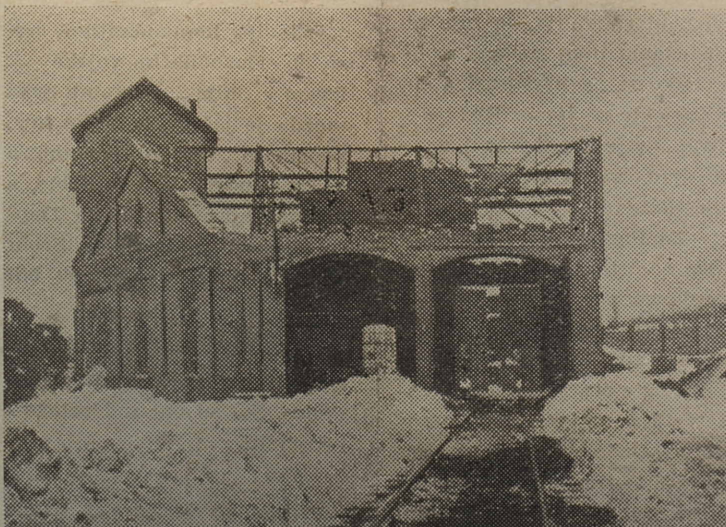
U posljednje vrieme razvile su se osobito žestoke borbe na talijanskom bojištu. Angloamerikanci su dovukli na prednje postave vrlo velike snage, s kojima bi htjeli postići veće napredovanje, jer i sami vide, — a pogotovo to vidi njihov nestrpljivi saveznik Staljin, koji bezuvjetno traži, da i Angloamerikanci počnu već jednom ozbiljno ratovati, — da je dosadašnje njihovo ratovanje u Italiji prava bruka, doista »puževo napredovanje«. Zato izgleda da su Angloamerikanci odlučili povesti snažniju djelatnost. Bačene su u borbu ogromne snage, koje čine sve, od nemilosrdnog trošenja naoružanja sviju vrsta do krajnjih napora momčadi, samo da bi polučili veći uspjeh. Neki promatrači dapače su i mišljenja, da možda Angloamerikanci ni ne kane drugdje otvarati kopneno bojište većih razmjera, nego da će možda još više pojačati ovo bojište i nastaviti bombardiranjem protivničkog područja — i to da bi bila ona toliko najavljivana ofenziva ili velenavala na Evropu.

Zahvaljujući bacanju u borbu ogromnog kako tvoriva tako i ljudstva, Angloamerikanci su uspjeli postići i neke uspjehe. Na nekoliko točaka uspjelo im je pomaći postave napried. Ali ti uspjesi stoje ih toliko žrtava kako u ljudstvu tako u naoružanju sviju vrsta, da mnoge i veće skupine moraju posve preustrojavati radi strahovitih gubitaka, koje im zadaju Niemci izkorišćujući svaku prednost, koju može dati njihova ratna vještina, izvrstno naoružanje i područje. A ako imamo na pameti, da je to područje gorovito, jasno je da su te prednosti vrlo povoljne.

Zanimljivo je gledanje njemačkih vojničkih krugova na te borbe. Oni stoje na stanovištu, da je po svoj prilici cilj ove nove djelatnosti Angloamerikanaca zavesti njemačko vodstvo, da baci u ove borbe i one čete, koje na drugim mjestima čekaju kao pričuva za svaku slučajnost, osobito čete, koje čekaju, ako bi Angloamerikanci pokušali mnogo najavljivanu invaziju na Evropu. Prema mišljenju njemačkih promatrača, Angloamerikanci bi po svoj prilici htjeli na ovaj način veći dio njemačke oružane sile, koja čeka za ovu slučajnost, uvući u borbu na talijanskom području, da bi onda s više nade u uspjeh iznenada udarili na nekom posve drugom mjestu. Ovakovo stanovište pokazuje, da se njemačko vojno vodstvo ne da zavesti nikakovim pokušajima, nego da ima svoj triezno i solidno izgradjeni ratni plan i da posjeduje ogromno ratno izkustvo, koje se ne da tako lako zavarati: Vrieme konačne odluke još se nije približilo prema mišljenju njemačkog ratnog vodstva. Prema tome još nije ni vrieme da se baci sve u borbu, što čeka taj konačni, odlučni čas.

TEK SLIEDEĆE GODINE!

Već dulje vremena nadiru japanske čete velikom snagom u dalekom azijskom prostoru. Svojim napredovanjem ugrožavaju već najozbiljnije i englezku Indiju, gdje se zajedno s japanskim četama bore i odredi nacionalističkog oslobodilačkog pokreta ove zemlje. Iz toga mnogi su počeli već zaključivati, da su Japanci konačno odlučili nastaviti opet borbu velikih razmjera, koja toliko, posve opravdano, zabrinjuje Engleze i Amerikance. Ali uz sve velike uspjehe i snagu, kojom Japanci sada navaljuju, japanski admiral Nakamure izjavio je nedavno, da će prava borba započeti tek iduće godine, u kojoj će Japanci nevidjenom snagom udariti na englezka i američka uporišta. Zahvaljujući svojim prvim uspjesima odmah u početku rata, Japan danas gospodari ogromnim prostorom, koji predstavlja neizcrpivo vrelo ljudstva i bogatstva. Kroz dosta dugo razdoblje Japan je uglavnom vojnički mirovao i izgradjivao ovaj svoj prostor. Japan je imao vremena, da se spremi za borbu temeljito i strašno. Doista imadu Amerikanci razloga, ako su mišljenja, da treba što prije dovršiti rat u Evropi, da bi se onda mogli spremiti za borbu s Japanom. Samo je pitanje, s kakovom će silom Amerikanci razpolagati nasuprot Japanu, ako prije te sile izlože nasuprot njemačkim divizijama, koji su se i te kako spremile za ovakav susret. Što će u tom slučaju donieti Amerikancima sliedeća godina — doista imadu razloga razmišljati. Dosta je samo napomenuti, da su, prema nekim viestima, već do sada Amerikanci izgubili u borbi s Japancima, prema najopreznijim procjenama, preko jedan milijun vojnika i stotine ratnih brodova. Sve to medjutim još nisu bile prave odlučne bitke.

Narodna nesreća — partizansko slavlje!

NJEMAČKE OSNOVE NA ZAPADU

Za prosudjivanje sadašnjeg položaja na zapadu Evrope, vrlo je zanimljivo nedavno pisanje njemačkih novina, koje izlaze u Parizu, »Pariser Zeitung«. Ove novine pišu:

»Čas odluke je kucnuo. Pokušaj zavaravanja na ostalim bojištima, a i ofenzive velikog obsega nisu kadre ponukati njemačko vodstvo, da napusti svoje osnove na zapadu, niti ga natjerati, da sa zapada povuče ma i jednu diviziju. Englezkoj je poznato, da su pripremljena i spremna sva sredstva, kako bi Velika Britanija izkusila kaznu zbog svog nečovječnog rata protiv gradjanskog pučanstva.«

Isti njemački list završava svoje zanimljivo razmatranje ovim značajnim riečima: »Ako Englezka ne pokuša pustolovinu izkrcavanja, Njemačka je spremna da joj sama nametne veliku odluku.«

CVJETNI MJESEC SVIBANJ . . .

Prema viestima Njemačkog dojavnog ureda ovogodišnji mjesec svibanj, — mjesec cvieća, kako ga se obično naziva — procvao je Englezima i Amerikancima ovako:

Broj njihovih gubitaka u zrakoplovima popeo se na 1312 zrakoplova. Preko 80 % tih gubitaka ide na račun Amerikanaca. S mjerodavnog mjesta se upozoruje na to, da u tu brojku nisu uračunani oštećeni zrakoplovi ili oni, koji su se spustili na neutralno područje. Ako računamo i to, onda se broj neprijateljskih ukupnih gubitaka penje na 1500 zrakoplova. Neprijateljski gubitci na zrakoplovnom osoblju iznose 10.496 častnika i momčadi.

KAD SE LJUDI PRENAGLE

Lisabonski dopisnik »Neues Wiener Tagblatt« javlja o sve većoj zabrinutosti u USA pred početak invazije na evropsko kopno. Tako newyorški list »Times« javlja, da Englezi pokazuju vrlo malo oduševljenja za novi prodor prema Dunkuerqueu i Dieppu, te su mnogo zabrinuti zbog opasnosti, koju će sa sobom donieti druga fronta. Američka i kanadska javnost pitaju se, zašto Angloamerikanci toliko dugo otežu sa svojom konačnom odlukom, ako zaista razpolažu toliko velikom vojničkom i tvarnom premoći nad neprijateljem.

Dopisnik newyorškog »Timesa« iz Ottawe javlja, da se u Kanadi pučanstvo osjeća sve više nestrpljivim. Kanadjani su u prvom redu razočarani zbog dosadašnjeg toka vojničkih podhvata, a osim toga očito izbijaju sumnje u sposobnost i mogućnost uspješnog rada anglosaskog vrhovnog zapovjedničtva kao i uobće u njihovu sposobnost u vojničkom i moralnom pogledu da pobjedonosno završe rat u Evropi. U Kanadi istodobno upozoravaju na veliku opasnost, koja će nastati, kad se neizkusni, pa makar i dobro izobraženi anglosaski vojnici sretnu s njemačkim četama, prokušanim u borbi.

Isti američki list javlja dalje, da se i u državama srednjeg zapada USA sve više osjeća zabrinuto razpoloženje pred opasnostima, kojima je povezano izkrcavanje u Evropi. »New York Times« iztiče, da svi razgovori, koji se kreću oko pitanja t. zv. drugog bojišta, dokazuju vrlo potišten ton. U srednjem pak iztoku američkih država javnost obćenito ne vjeruje, da bi Njemačka mogla biti pobiedjena u skoroj budućnosti. U američkom novinstvu može se u posljednje vrieme članci, u kojima se iztiče neslomljiv borbeni duh i vrstnoća njemačkih vojnika.

TVRDI JE ZID...

Prema viestima novinske službe iz Londona angloamerički zrakoplovi su nedavno izvršili napadaj na utvrde, koje su Niemci izgradili na zapadnom rubu Evrope za možebitni pokušaj angloameričke provale. Prema tim viestima 1500 angloameričkih zrakoplova naišlo je na najžešću obranbenu vatru njemačkih topova i raketnih cievi. Mnogo je američkih zrakoplova pogodjeno, a saveznički zrakoplovci, koji su sudjelovali u podhvatu, izjavljuju, da su Niemci duž čitave zapadne invazione obale usredotočili neobično velik broj topova.

BUDUĆNOST NA KOCKI!

Englezki ministar vanjskih poslova o nepovjerenju izmedju Englezke i Sovjetske Rusije

Nedavno je pred englezkim narodnim zastupnicima govorio englezki ministar vanjskih poslova Antony Eden. On je medju ostalim rekao sliedeće vrlo zanimljive rieči za odnose izmedju Englezke i Sovjetske Rusije:

»Što se pak tiče Sovjetskog Saveza, Englezka želi podpunu i najtješnju suradnju. No probitci obih zemalja zahtievaju, da se prizna, kako ova zadaća donosi stanovite potežkoće. Tu je u prvom redu nepovjerenje. Ovo nepovjerenje postojalo je i za vrieme carističke Rusije. Ono je odigralo svoju ulogu u englezko-sovjetskim odnosima, a značajno je, da postaje samo po sebi sve veće.« Eden je rekao doslovno: »Nepovjerenje s njihove strane odmah izaziva i sumnju s naše strane i tek što se okrenemo, već se nalazimo pred čitavim brdom nepovjerenja.«

Svoje izlaganje je završio vapajem, da se u pogledu budućnosti nalazi toliko toga na kocki, da oba diela moraju učiniti sve, što im je moguće za osiguranje uspjeha. Dabome, Staljin znade, da su mu Englezi »prijatelji«, jer je na kocki budućnost njihova carstva, jer ga trebaju da ih spasi od poraza. Zar je onda lud, da im puno vjeruje! Ludi su Englezi, ako misle, da se on bori zato, da ne bi propalo njihovo carstvo. Mnogi Englezi to već i uvidjaju.

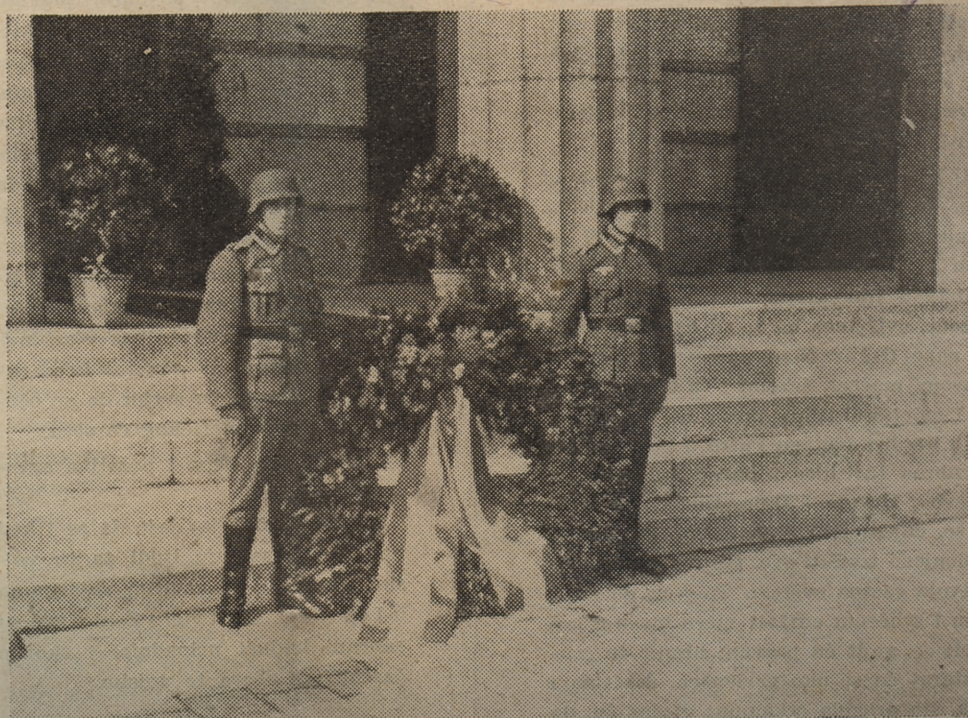
RUMUNJSKA U BORBI

Nedavno je u Rumunjskoj proslavljen dan narodnih junaka. Tom prilikom govorio je vodja rumunjskog naroda maršal Antonescu.

Državni vodja maršal Antonescu pozvao je cieli narod, da bude spreman na žrtve za osiguranje svojih životnih prava, kako to zahtjeva sadašnji čas. Narodni junaci stvaraoci su narodne vječnosti — rekao je maršal Antonescu — jer narod živi samo zahvaljujući žrtvama, koje su prinesene u obrani domovine. Naši junaci ne žele da ih se oplakuje — rekao je zatim maršal — pred njihovim licem ne treba u njihovu čast gubiti izprazne rieči. Nad grobovima naših junaka ne možemo drugačije dokazati svoju zahvalnost i svoje poštovanje, nego jedino zavjetom, da ćemo bez razmišljanja i nadalje kročiti putem žrtve za domovinu u nepokolebivoj vjeri u njezina prava te tako sliediti hrabri primjer onih, koji su poginuli.

Srdce rumunjskog naroda udaralo je tokom cjelokupne svoje poviesti samo za one vodje, koji su prava domovine osnivali na časti i na borbi. Ova činjenica mora i u današnjim težkim časovima ostati temelj našeg pouzdanja. Isto tako ne treba zaboraviti, da u Rumunjskoj nije bilo još nijedno pokoljenje, koje svoje pravo na život, čast i slobodu nije moralo naplatiti svojom krvlju. Tako je rumunjski narod preživio sve bure u svojoj poviesti. »Na očigled najmladjeg pokoljenja mrtvih junaka izjavljujem u ime ciele zemlje našu zahvalnost te uzdignuta čela naglašujem naše pravo na život i nacionalnu slobodu« — rekao je maršal Antonescu.

Maršal Antonescu završio je svoj govor s izjavom: »Častnici i vojnici, mladići i starci, žene i muževi! Narod se s vama ponosi i znade, da ste svi vi odlučni prinieti i posljednju žrtvu, da se za sva vremena osiguraju prava domovine, sloboda i život Rumunja.

Počast palim junacima...

DOKUMENTI HRVATSKE DRŽAVNOSTI:

KRALJ ZVONIMIR

Petra Krešimira nasliedio je, kako je on to sam želio, njegov suvladar i dalji rodjak Dmitar Zvonimir. On je već prije vladao u Posavskoj Hrvatskoj, te se oženio kćerkom madžarskog kralja Bele I. Arpadovića Jelenom, nazvanom zbog njene ljepote Liepom. Kako je podkraj vladanja Petra Krešimira IV. Hrvatska oslabila, trebao ju je Zvonimir (vladao od 1074. do 1089.) opet podići na onu veličinu i snagu, do koje ju je uzdigao Krešimir, kada je bio u naponu svoje muževne snage. To mu je i uspjelo pomoću pape Grgura VII. Bizantinski carevi smatrali su se nasljednicima starih rimskih careva, pod kojima je bila ciela tada poznata Evropa, sjeverna Afrika i zapadna Azija. Medjutim i rimski pape upravo u vrieme Zvonimira smatrali su se nasljednicima tih rimskih careva, koji su stolovali u Rimu. Prema tome rimskom pravu mogli su i bizantinski carevi i rimski pape podieljivati kraljevske krune.

Godine 1054. došlo je do konačnog razcjepa izmedju katoličke crkve, rimskog pape, i iztočne crkve, carigradskog patrijarha, koji je odpao od do tada uglavnom zajedničke, katoličke crkve. Ovaj razcjep doveo je do današnjeg pravoslavlja. Hrvati su uviek bili vjerni katoličkom Rimu, papama, pa je i Zvonimir pristao uz Grgura VII., jednog od najznačajnijih papa u poviesti Crkve. Papa mu je zato poslao svoje poslanike opata Gebizona i biskupa Fulkoina. Opat Gebizon mjesto pape je u listopadu 1075. svečano okrunio Zvonimira za kralja kraljevine Hrvatske i Dalmacije u bazilici sv. Petra u Solinu. Na krunitbu su pristali svi svećenici, državni prvaci i sav narod. Srećom sačuvao nam se sadržaj prisege, koju je položio Zvonimir papi, kao i darovanje Zvonimirovo papinskim poslanicima:

»U ime svetoga i nedjeljivoga Trojstva, godine od utjelovljenja Gospodnjega 1076., ... mjeseca listopada. Ja Dmitar, koji se zovem i Zvonimir, milošću Božjom knez Hrvatske i Dalmacije, od tebe, gospodine Gebizone, ovlaštena na to od našega gospodina pape Grgura kao njegova poslanika, zastavom, mačem, žezlom i krunom ovjenčani i ustoličeni kralj, pošto me je na saboru u bazilici svetoga Petra u Solinu složno izabrao sav kler i narod za vladaoca kraljevine Hrvata i Dalmatinaca, zavjetujem se, dajem rieč i obećajem, da ću nepromienjeno izvršiti sve, što mi bude naložila tvoja častna svetost. To jest, da ću u svemu i svačemu održati vjeru apostolskoj stolici; ... gojit ću pravdu; branit ću crkve; starat ću se oko prvienaca, desetina i svega, što pripada crkvama; gledat ću, da biskupi, svećenici, djakoni i subdjakoni živu čisto i po pravilima; štitit ću siromake, udovice i sirote; sprečavajući nedopuštene brakove medju rodjacima bdjet ću nad tim, da se vjerenice po zakonu udaju prstenovanjem i svećeničkim blagoslovom i ne ću dopuštati, da se tako sklopljeni brakovi razrješuju; opirat ću se prodavanju ljudskog roblja; pokazat ću se pomoću Božjom pravedan u svemu, što je pravo. ... Poklanjam, darujem i potvrdjujem apostolskoj stolici samostan svetoga Grgura imenom Vrana sa svim njegovim blagom: srebrni kovčeg, u kojemu su moći od svetoga tiela istoga blaženoga Grgura, zatim dva križa, kalež i patena, dvie zlatne crkvene svjetiljke u obliku krune ukrašene draguljima, evandjelje izpisano srebrnim pismenima, i sva ostala pokretna i nepokretna imovina; sve to neka bude izključivo vlastničtvo poslanika svetoga Petra, a samostan njihov hospicij (svratište), i to tako, da se ne može dati u vlastničtvo drugome, već da ostane za sva vremena posjed svetoga Petra; čuvat ćemo ga ja i moji nasljednici, da bu-

U Englezkoj postoji Mr. Dingle Foot, pa kako Engleze sve zanima, pitali su Mistera da li je u stanju dati kakovu izjavu o izvozu kugljičnih ležaja za Europu. Mr. je, kako »Reuter« javlja, odgovorio: Sada ne mogu reći, kada ću biti u stanju dati izjavu o ovom predmetu. Zaista, visokopolitička izjava. Ja na pr. izjavljujem da za sada još ne znam, kada ću moći reći dan kada će se uzpostaviti promet izmedju Zagreba i Addis Abbebe. U obće ovakovih visokih i dubokih izjava mogao bi dokon čovjek proizvoditi dnevno u vagonskim količinama. A tako — trla baba lan...

*

Kod nas i u zemljama našeg svieta idu u vojsku pošteni ljudi da osim novca, poreza, kuluka i ostaloga dadu državi i same sebe, kadkada i krv i život. Drugi razlozi kod nas ne postoje. Medjutim iz Amerike javljaju da pročelnik američkog iztražnog ureda Hoower zagovara da se i poslije rata produži obvezna vojna služba, kako bi se u državi smanjio broj zločinstava i stvorile pričuve za buduće potrebe. Doslovce tako javlja dojavni ured AFI iz Washingtona, te dodaje da general Lear zastupa istu misao u svrhu da se očuva sigurnost američkog carstva.

Zaista vrlo liepa i poželjna saveznička vojska.

Naši anglofili javljaju da se i kod nas već priredjuju ljudi za tu vojsku. Naime u stanovitim vojarnama u Lepoglavi, Mitrovici i Zenici već su sabrani budući pripadnici i skorup častničkog zbora te vojske.

*

Već smo bili spominjali, kako su saveznički izvještaji vrlo raztezljivi. Tako je u izvještajima prošlih dana javljeno na jednom mjestu da je Berlin bombardiralo 1.500 savezničkih zrakoplova, a na drugom mjestu u izvještaju istog dana, da je Berlin bombardiralo 2.000 zrakoplova. Zaista pogreška je vrlo malena tek jedna trećina. To je uobće jedna posebna spretnost u rukovanju brojkama. Recimo, kod neprijateljskih gubitaka, ta se trećina dodaje, a kod vlastitih oduzimlje. I tako imamo pogrešku od dvie trećine. A valjda je tek preostala trećina bliza istini. Osim toga, ako netko na očigled laže za 500 zrakoplova, tko jamči da nije osim toga onako za dobru volju, slagao još za kojih 500 ili koju tisuću.

*

Da Srbi igraju dvostruku politiku, to je nama Hrvatima odavno poznato i jasno. Kadkada nas ipak začudjuje drzkost, kojom se to očituje. Otvoreno, razgovjetno i najglupljem čovjeku jasno, srbska se javnost i danas preko svog novinstva zalaže za figure, koje su pokretane, podržavane, gurane samo iz Londona. Velibor Protić u jednom od uvodnika posljednjih dana u listu »Novo Vreme« pod naslovom »Srbsko »Veruju« napisao je (doduše vrlo nemogućim pravopisom obzirom na zareze ilíti zapete): »I danas smo, sa sa verom u Boga, za Kralja i Otadžbinu, lepe srbske tradicije i običaje, iako nam je mladi Kralj, daleko u tudjini.«

*

»Novo Vreme« javlja 3. svibnja da je njihov Moša Pijade pri pokušaju povratka s dvogodišnje turneje »usrećivanja« hrvatskog naroda poginuo na srbskoj granici. Kamo sreće da se to dogodilo prije prvog prelaza.

*

de slobodan i siguran od svakoga čovjeka.«

Ova je prisega jedan od najsjajnijih dokumenata naše prošlosti. Kao da nam zorno iznosi pred oči velikoga kralja Zvonimira, kako sjedi na priestolju kao vrhovnik svoje jedinstvene države kraljevine Hrvatske i Dalmacije, u punom kraljevskom ukrasu i vlasti: s krunom na glavi, mačem o boku, žezlom u ruci i kraljevskom zastavom. On je ne samo kralj, nego i otac svoga naroda, kome leži na srdcu dobrobit svih podanika: zaklinje se, da će gojiti pravdu, štititi siromake, udovice i sirote, paziti na ćudoredje, braniti tada uobičajeno prodavanje ljudskog roblja, a koje se protivilo kršćanskom duhu, kojim je bio prožet Zvonimir.

Do Zvonimira Dalmacija (gradovi Split, Trogir i Zadar, te otoci Krk, Cres i Rab), iako su često bili pod vlašću hrvatskih kraljeva, ipak su priznavali vrhovničtvo Bizanta. Krunitbom Zvonimira nestaje tog vrhovničtva i Dalmacija postaje jedno državno tielo s Hrvatskom: jedinstvena »kraljevina Hrvatska i Dalmacija«. Vjekovne težnje Hrvata i stanovnika Dalmacije su se napokon sasvim izpunile!

Za vrieme Zvonimira vlada mir. On živi u miru sa susjedima, i u samoj zemlji bdije nad redom i mirom. Osobitu brigu posvećuje uredjenju svoje kraljevine. Poput svojih predhodnika kraljevskom vlašću i dobrohotnošću podieljuje darovnice. Nedaleko svoje priestolnice, Knina, sagradio je hrvatskom biskupu stolnu crkvu sv. Marije. Stolovao je u svom dvoru u Kninu i dielio darove i sudio. Sačuvala se darovnica benediktinkama samostana sv. Marije u Splitu:

«U ime Kristovo. Ja Zvonimir, Božjom voljom kralj Hrvata i Dalmatinaca. Dok dozvolom Božje milosti nepovriedivo sjedimo na kraljevskom priestolju, stajaše uz nas uviek s molbama jedan i drugi rod podanika... dolazeći u naš dvor radi potrebnih stvari i nuždnih predmeta. Medju njima tražila je majka opatica Marija, od samostana naime svetoga Benedikta, ... pomoć i zaštitu za spomenuti samostan od našega kraljevskoga priestolja i došla pred nas s nekim svojim sestrama. ... (Udovoljismo molbi) spomenute opatice i zemljište, koje se zove Pustica, a nalazi se u blizini ovoga samostana, u Ležanima, dadosmo našom kraljevskom vlašću, da nepovriedivo posjeduje vječnim pravom. Ovo je učinjeno u kraljevskom dvorcu...«

Zvonimir je obdario i druge crkve i samostane, tada jedine širitelje zapadno-evropske kulture. Medju njima osjetio je dobrotu kraljevu i samostan sv. Lucije na otoku Krku, pa je opat samostana Dobrovit na vječni spomen velikodušnosti kralja Zvonimira dao postaviti kamenu ploču s hrvatskim nadpisom. Sv. Lucija je kod Baške na Krku, pa je zato ova ploča prozvana Baščanskom pločom. Napisana je glagolicom, a u sadašnjem hrvatskom jeziku glasi ovako:

»1100. U ime Otca i Sina i Svetoga Duha. Ja opat Držiha pisao ovo o ledini, koju dade Zvonimir, kralj hrvatski, u svoje dane sv. Luciji. I svjedoci su mi župan Desila Krbavski, u Luci župan Pribinega. ...Ja opat Dobrovit sazidah ovu crkvu sa svoje devetero braće (redovnika) u dane kneza Kuzme, koji je vladao cielom krajinom...«

To je prvi spomenik hrvatskog jezika, i on nam dokazuje, da je Zvonimir bio vladar hrvatski, i da se već u ona stara vremena hrvatski vladar zvao narodnim nazivom kralj.

Jedna kasnija priča govori, da su Zvonimira ubili sami Hrvati kod Pet crkava na Kosovi, koja se nalazi nedaleko kraljevske priestolnice Knina. Da li je to istina, ne znamo sigurno. No jedno znamo, da je Zvonimir bio posljednji veliki hrvatski kralj narodne krvi, i da naskoro iza njegove smrti Hrvati uzimaju za kralja stranca.

Z. TANODI

»Reuter« javlja da se je dogodilo, da je iz Moskve doputovao živ, zdrav i čitav jedan »velečastni«. Naime, velečastni Orlemansky.

Braća se upobožnila i milo im je i drago reći, da se je velečastni vratio i velečastni je dao izjavu. Doduše, malo pitijsku u toliko što je nerazumljiva, a opet u toliko što je glupa svojstvenu samo takovim velečastnima koji vjeruju u mogućnost zbliženja s prvim otvorenim i najvećim protivnikom Boga i vjere. Velečastni reče, da će »u shodnom času i na shodnom mjestu dati osobitu (shodnu —, ?) izjavu.«

*

U Philadelphiji su izaslanici na konferenciji medjunarodnog ureda rada jednodušno prihvatili Philadelphijsku povelju prava »za poboljšanje sudbine običnog čovjeka«. Zanimljivo da se o tom drže konferencije i svečano se izdaju povelje prava, kad se postavljaju tek papirnata obećanja, a kad se smišljeno, namjerno, proračunato i stvarno pogoršavalo sudbinu običnih i neobičnih ljudi mimo svih mogućih prava i povelja prava upravo s njihove strane, tad je to išlo i bez povelje. Skinuše s čovjeka sve do posljednjih gaća, a sad se sjetiše da mu poklone svitnjak ili učkur pa odmah pišu povelje ako ne na magarećim kožama, a ono možda ipak u nekoj vezi s tom životinjom.

*

»Journal American« piše o Rooseveltovoj politici :Naš napor da osvojimo gospodstvo nad cielim svietom predstavlja dokaz mahnitosti politike Sjedinjenih Država.«

*

Newyorški časopis »America« tuži da u nekim američkim studentskim savezima sada pjevaju pjesmu koja se svršava pripjevom: »Mi moramo na frontu, a židovi ostaju u sigurnoj domovini.«

Njima to valjda do sada nije još bilo jasno.

*

Američki tjednik »Times« je izračunao da je od 7. rujna 1941. svakih osam časaka poginuo, ranjen ili zarobljen po jedan američki vojnik. List drži, da će Amerikanci uskoro morati računati s mnogo kraćim vremenskim razmakom, možda čak sa sekundama.

*

Po mišljenju američkog zastupnika Cellera bit će Roosevelt onaj »Mojsije 20. stoljeća«, koji će židove ponovno odvesti u obećanu zemlju.

*

Nekad se skreše istina u brk i medju saveznicima. Američki senator Taft izjavio je, da Sjedinjene Države nisu zato ušle u rat, da udaraju u promičbeni bubanj za Atlantsku deklaraciju i njezine »četiri slobode«. On doslovce kaže: »Mi se ne borimo za demokraciju općenito, nego samo za našu demokraciju. Naše zanimanje za britansko carstvo ne odnosi se na očuvanje britanskog carstva.«

*

Jedno londonsko redarstveno sudište osudilo je četiri židovska trgovca živežnim namirnicama jer su kod dobave mesa i peradi američkim domovima crvenog križa u Londonu zaračunavali doplatke ciena do 275 posto!!!

*

Ministar državne riznice Čung-Kinške Kine Kung izjavio je nedavno: »Naš je slučaj, kao slučaj onog čovjeka, koji se survao s krova Woolwort nebodera u New-Yorku. Kad je projurio mimo dvadeset drugog kata, rekao je: Za sada ide sve dobro.«

ŽIVOT, LJUDI i DOGODJAJI u domovini

Uz ostale hrvatske gradove i drevni grad Varaždin doživio je divljačko bombardiranje u nedavno prošlim danima. Ovim napadajem ponovno su Angloamerikanci dokazali svoje divljanje ubijanjem nedužne djece, žena i staraca bacanjem bomba upravo na područje najsiromašnijeg diela grada. Broj poginulih osoba do sada iznosi 30. Varaždin nema niti vojničkih objekata, niti vojske, a niti ratnih tvornica, već je to učinjeno, kao i u svim ostalim hrvatskim gradovima radi ubijanja i zastrašivanja gradjanskog pučanstva. Odmah nakon napadaja izašli su na mjesto nesreće predstavnici oblasti, pa su na mjestu nesreće davali sve potrebne odredbe. Posebno treba iztaknuti marljivi i požrtvovni rad Narodne zaštite, koja je svoju dužnost izvršila u cielosti. Ovaj je napadaj angloameričkih bombardera pobudio medju gradjanstvom najveće gnušanje.

Na sprovodu žrtava ovog razbojničkog napadaja prisustvovalo je gotovo cielo gradjanstvo grada Varaždina, tako da je groblje bilo puno kao na dan Svih Svetih. Za vrieme pokopa dolazilo je do dirljivih momenata, a osobito je dirljiv i težak čas bio prigodom pokopa jednog poginulog radnika, koji ostavlja iza sebe ženu i šestero sitne neobskrbljene djece. Za vrieme sprovoda svirale su željeznička i vojnička glasba.

U varaždinskoj župnoj crkvi služene su zadušnice za poginule prigodom zračnog napadaja. Zadušnicama je prisustvovao veliki broj gradjana, te predstavnika gradjanskih i vojničkih vlasti.

U vezi s zračnim napadajem na grad Varaždin mnogi su gradjani dali već do sada novčane doprinose. Medju prvima, koji je došao u gradsko poglavarstvo, bio je jedan poznati varaždinski trgovac, koji je položio 100.000 Kuna za postradale od zračnog napadaja.

Dne 21. svibnja o. g. U Bos. Krupi je održana ustaška vojnička zakletva. Zapriseglo se preko stotinu novaka, pripadnika IV. ustaške bojne. Da se u Krupi sprema ustaška svečanost, moglo se već ranim jutrom zapaziti, jer već u pet sati vod četvrte satnije, a nešto kasnije i vod prve satnije prostupao je ulicama Bos. Krupe pjevajući ustaške koračnice. U devet sati je u katoličkoj crkvi održana sv. misa za katolike, dok je u gradskoj džamiji vršena molitva za muslimane. U 10 sati na krupskom trgu postrojena je novačka momčad za prisegu, kraj nje stoji počastni vod prve satnije, postroj pripadnika IV. bojne, brojni gradjani te ustaško časće IV. bojne sa predstavnicima gradjanskih i političkih oblasti. Nešto potom usliedila je zapoviedka počasti zapovjedniku IV. ustaške bojne bojniku P. Duiću, koji poslije primljenog prijavka pozdravlja sve prisutne, nakon čega se obraća kratkim ustaško-junačkim govorom svim novacima koji stoje tog časa spremni da prime na sebe terete ustaške prisege. Bojnik je iztakao svojim ustaškim novacima bit ustaštva. Kazao im je što sve ustaša mora trpjeti i pregarati za svoju domovinu i Poglavnika. Naročito je napomenuo samoodricanje, zanijekanje sebe i svojih najmilijih ako je to potreba i traži se za dobro hrvatske države. Opetovano i nekoliko puta je napominjao da nitko ne mora stupati u Ustaški Pokret, ali kad već jednom stupi, to onda traje dok je žive glave na ramenu ili dok ga se sramotno ne protjera iz ustaških redova. Nakon njegovog tri puta postavljenog pitanja ima li tko, tko nije kadar snositi ustašku prisegu, nitko se nije javio i bojnik je zapoviedio dušobrižnicima da zaprisegnu ustaškom prisegom postrojene novake. Najprije je muslimanski dušobrižnik zaprisegnuo novake muslimanske vjere a potom je katolički dušobrižnik zaprisegao novake katoličke vjere. Poslije svršenog obreda zakletve, bojnik se ponovno i sa toplim riečima obratio novoj ustaškoj braći i drugovima, te im čestitao na sretnom času ustaštva, na njihovoj položenoj prisezi.

Iza svršene svečanosti vojničke zakletve postroji IV. ustaške bojne uz ustaške pjesme napustili su mjesto svečanosti.

Z. H.

Pučanstvo je i ovu nesreću, što je uz ostale donosi ovaj rat, kojega naši neprijatelji vode protiv svih medjunarodno priznatih i usvojenih pravila ratovanja — prihvatilo stisnutih zubi s čvrstom vjerom, da će ubojice prije ili kasnije stići zaslužena kazna i odmazda.

NOVI ZLOČIN

Kako je već javljeno, napali su angloamerički zrakoplovi na dan 25. svibnja ove godine Knin, i to bombama i strojničkom vatrom.

Ustanovljeno je, da su neprijateljski zrakoplovi imali tom prilikom njemačke oznake te žute oznake na krajevima krila.

Ova povreda medjunarodnog ratnog prava pridružuje se bezbroju takvih povreda, koje su do sada počinili Angloamerikanci.

Ogorčeno zbog ovakovih nepoštenih načina borbe, kojima se služe naši neprijatelji, pita se javno mnienje, ne bi li trebalo sve one zrakoplovce, koji budu uhvaćeni na našem području, izručiti narodu, koji od njih strada.

Ta u Americi je samoj uobičajen takav način kažnjavanja za zločince!

ZANIMLJIVO PRIZNANJE

Naša vojnička izvješća javljaju dan na dan o golemim uspjesima oružanih snaga, koje neumorno progone i uništavaju ostatke odmetničkih bandi, koje se još nalaze na našem državnom području. Budući da je vojnički pritisak na demoralizirane partizane bio tako velik, da ga nisu mogli izdržati, prebjegli su odredi, kojima je to pošlo za rukom, u Srbiju, odakle su se pred tri godine uvukli u našu zemlju.

Iako je partizanska promičba pokušavala zatajiti strašne gubitke, koji ih neprekidno stižu, ipak je nazovi-maršal Broz bio prisiljen priznati te gubitke, ne bi li tako izprosio koju mrvicu vojničke pomoći od angloameričkih židova i kramara. On je dopisniku američke dojavne službe »Associated Press« dao izjavu, u kojoj se kaže, da je u »obćoj oslobodilačkoj borbi palo 110.000 vojnika i oficira narodno oslobodilačke vojske«.

Ako se tome pribroje još i one brojke, koje u stvari označuju prave odmetničke gubitke, moramo doći do zaključka, da se je u zadnje tri godine »narodno-oslobodilačka vojska« prilično smanjila!

DRUŽTVOVNI POVJERENCI U SVIM PODUZEĆIMA

Dne 26. svibnja održana je u prostorijama Glavnog saveza striških i drugih postrojbi sjednica predstavnika staliških postrojbi radnika i namještenika, kojoj su prisustvovali predstavnici Hrvatskog radničkog saveza, Hrvatskog saveza privatnih namještenika i Hrvatskog saveza grafičkih radnika, a bili su prisutni i predstavnici Hrvatske radničke komore. Ovo je bila prva sjednica u nizu viećanja, koja će se održati u raznim družtvovnim i gospodarskim pitanjima, koje zanimaju radnike, a njezinim radom rukovodi državni savezničar prof. Ivan ORŠANIĆ, dok

je stručni izvjestitelj bio pročelnik odjela za rješavanje družtvovno-gospodarskih pitanja Ing. Mladen Baković, upravitelj Javnog ureda rada u Zagrebu.

U svom uvodnom prikazu državni savezničar pozvao je prisutne predstavnike da iznesu svoje poglede na sastav provedbe naredbe k zakonskoj odredbi o družtvovnim povjerenicima, kao i da pristupe radu predlaganja oko postavljanja družtvovnih povjerenika u svim poduzećima i ustanovama, koje zaposluju radnike i namještenike. Posebno je naglasio, da će on stalno održavati osobnu vezu s priradnicima i družtvovnim povjerenicima u priradnim poduzećima, kako bi što više pridonio tome, da se misao narodne zajednice sustavno ostvaruje u rješavanju naših družtvovnih i gospodarskih odnosa.

Daljnji tok viećanja razvijao se u dva pravca: u pogledu stavljanja priedloga za sustav osnove spomenute provedbene naredbe, koja će se na poziv ministra zdravstva i udružbe dostaviti njegovom ministarstvu, a zatim u nastojanju, da se družtvovni povjerenici postave u svim poduzećima na način kako to predvidja zakonska odredba o družtvovnim povjerenicima. Sa zadovoljstvom primljeno je do znanja rješenje ministarstva zdravstva i udružbe, da će se družtvovni povjerenici postavljati samo prema priedlozima pojedinih staliških postrojbi. Kako prema propisima nove zakonske odredbe mjeseca srpnja prestaju djelovati oni radnički i namještenički povjerenici, koji su svoju dužnost vršili prema propisima zakona o zaštiti radnika, to se stališkim postrojbama radnika i namještenika pružaju veliki zadatci u pravcu davanja pobuda za postavljanje družtvovnih povjerenika.

Ova sjednica protekla je u ozbiljnom razpravljanju, koje je u skladu s potrebama današnjeg vremena, te su svi prisutni odlučili pojačanim silama poraditi za družtvovno preuredjenje Nezavisne Države Hrvatske u skladu s ustaškim načelima. O samom pitanju družtvovnih povjerenika dobili su pojedini radnici i namještenici u pojedinim poduzećima i ustanovama upute preko svojih staliških postrojbi, a ukoliko to do sada nisu potrebno je, da se stave u dodir s mjerodavnim predstavnicima tih postrojbi.

VIEĆANJE STOŽERNIKA

U Zagrebu je u Zapovjedničtvu »Ustaše« hrvatskog oslobodilačkog pokreta održano viećanje svih ustaških stožernika. Viećanje je započelo 30. svibnja, a otvorio ga je kratkim, ali značajnim i sadržajnim govorom zapovjednik »Ustaše« Mr. Ph. Božidar Kavran.

13.000 LJUDI I MNOŽTVO RATNOG TVORIVA

Partizani su samo tokom mjeseca svibnja u borbama s hrvatskim oružanim snagama izgubili 13.000 ljudi i množtvo ratnog tvoriva.

U neprekinutom nizu strahovitih gubitaka u ljudstvu i tvorivu, koje nanose danomice sastavi hrvatskih oružanih snaga odmetničkim razpršenim i obezglavljenim ruljama zabilježeni su naročito veliki tokom mjeseca svibnja.

Vojnička izvješća javljaju u razdoblju od 1. do 31. svibnja o. g. sliedeće gubitke odmetnika:

9.148 poginulih (medju njima 42 »komandanta« i »komesara« i 4 Engleza.

Velik broj ranjenih (nadjeno 1.502, a računa se, da ih ima najmanje toliko koliko i mrtvih).

2007 zarobljenih (od toga 9 »komandanata«), a osim toga zarobljeno je 35 anglo-američkih i 1 boljševički zrakoplovac.

568 partizana predalo se našim vojničkim postrojbama.

Oboren je 41 anglo-američki zrakoplov te jedan boljševički zrakoplov.

ZAPLIENJENO JE:

9 bojnih kola,
21 top raznih obrazaca,
31 bacač,
187 strojnica,
40 strojopušaka, velika količina pušaka, vozila kola, opreme, hrane, te 78 tona strjeljiva.

U istom razdoblju hrvatske oružane snage, izgubile su: 214 poginulih, 228 ranjenih, 102 zarobljena i 44 nestala: ukupno 588.

Uzporedjujući ove gubitke vidimo, da se odnos naših gubitaka prema neprijateljskim smanjuje postepeno sve više i više. Ovome je uzrok ne samo bolje vodstvo, već i bolja izobrazba momčadi i nižih vodja, a prije svega bolji moral naših postrojbi, koje znaju zašto se bore — dok »komesari« sve teže svojim samokresima natjeruju prisilno mobilizirane partizane u borbu.

POLITIČKI SASTANAK U ĐURĐENOVCU

Stožernik ustaškog stožera Livac-Baranja Josip Šredl pohodio je nedavno Đurđenovac, te se zanimao za prilike u ovom kraju, koje sada u svakom pogledu zadovoljavaju. Održao je sastanak s ustaškim dužnostnicima, razpravio s njima sva tekuća pitanja u pogledu rada i organizacije pokreta, te im dao upute za budući rad. Zatim se stožernik sastao s radničkim povjerenicima, razpravljao s njima o staležkim pitanjima zanimajući se za životne prilike radničtva. S predstavnicima saveza hrvatskih posebničkih namještenika razpravio je pitanje odnosa izmedju radnika i činovnika. Ustanovio je, da i radničtvo i činovničtvo sviestno svog odgovornog položaja izpunjuje zadatak, koji od njega traže narod i država.

Nadalje je stožernik održao dobro posjećeni politički sastanak u radničkom domu, te je u svom govoru iznio vanjsko i unutarnje političko stanje. Naglasio je, da Nezavisna Država Hrvatska danas stoji u vojničkom i političkom pogledu bolje, nego je ikada do sada stajala, a Hrvati su danas više nego ikada spremni do zadnjega boriti se za svoja prava i slobodu.

USTAŠKI SASTANAK U ZEMUNU

Prošlih dana održan je redoviti mjesečni radni sastanak pripadnika ustaškog tabora I. u Zemunu. Na ovom sastanku, koji je bio veoma dobro posjećen prikazao je pobočnik za promičbu dr. Rinald Čulić, položaj na svjetskim ratištima i u unutrašnjosti. Logornik Ivan Pleša prikazao je spremnost ustaša, da na poziv Poglavnika brane oružjem državu, najveće dobro, koje nam je On nakon 800 godina uzkrsnuo i uzpostavio. — Tabornik je pozvao sve pripadnike da dadu svoj obol za postradale pripadnike ovog tabora, što je primljeno s velikim oduševljenjem. Zatim su svi skupno odpjevali Ustašku himnu, pa je time završen ovaj veoma uspjeli ustaški sastanak, kojim su zemunski ustaše posvjedočili, da neprilike i potežkoće, koje su snašle naš Zemun ovo zadnje vrieme nisu kadre u njima uzkolebati ustašku vjeru, kojom su svi prožeti.

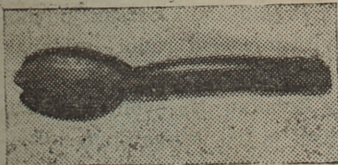

Prvi junaci Ustaške vojnice u 1941.

VOJNIČKA SPREMNOST VITEZA KRUNE DEVČIĆA

Potrebno je hrvatskog vojnika upoznati s vitežkim duhom Krune Devčića. Taj duh, kako je naglašeno, bio je narodni, ali i vojnički, vitežki duh. Svojim životom, koji je bio savršeno hrvatski vojnički život, on je dokazao svoje jedinstvo s narodnim duhom.

Znajući da je vojnik vojnikom ne samo po odori i oružju, već po onom što je iznutra, po predanju, požrtvovnosti, neustrašivosti, vjernosti i posluhu, nije se nikada niti časa iznevjerio položenoj ustaškoj zakletvi. Organizirane ništice mogu kod svečanih zgoda imponirati površnim očima, ali se ne mogu boriti, kukavice u vojničkim odorama i opremljeni izdajnici mogu, po riečima mudrog vojnika, davati sjajan prizor kod smotre četa, pri mimohodima stupajući svečano s glasbom i bubnjevima, ali u odlučnom času iznevjere. Kruno Devčić ljubio je Poglavnika i Domovinu toliko da ni u najtežim časovima progonstva nije klonuo. Žrtvujući se velikodušno za ostvarenje ideala živio je često kao posljednji siromah.

DRVENA ŽLICA

Drvena žlica, uspomena je na patnički, ali junački častni život hrvatskog ustaše, kojemu je načelo: prije se slomiti, nego pokolebati, prije umrieti, nego popustiti. Glad i progonstvo podnosi jakošću svetca. Živeći u Italiji, u Potenzi, provodi Božić osamljen, s mislima na svoj narod i zarobljenu domovinu. Kuha sam sebi mršave obroke i odjednom kuha za tri dana. Hrani se toliko da preživi iz dana u dan, da mu ne klonu tjelesne snage. U čemu kuha, iz toga i jede, a hranu prinosi ustima žlicom, koju je sam nožem izdjeljao. Krnjava drvena žlica, nosi na držku ime svog auktora i vlastnika, a tko se navrati u Pismohranu Ustaškog pokreta i poželi vidjeti tu žlicu neka pročita: Krune. Neka se pri tom sjeti junaka, čije se junačtvo zrcalilo i bilo veliko ne samo u velikome času pred mrkim pogledom smrti, ne samo u slavnom svršetku, nego i u danima, kada je bio ostavljen od svakoga, zapušten, gladan i žedan.

ČVRSTA VOLJA

Uztrajnost je vrlina i kriepost, koja je resila vitežku dušu Krune Devčića, a ta uztrajnost bila je kod njega zbir duševne i tjelesne skladnosti, upravljena čvrstom voljom: ustaški šutjeti, šuteći podnositi, podnoseći pobiediti. Uztrajan je bio i nije klonuo, jer je znao što hoće, jer mu je pred očima lebdio cilj. Zato je mogao svladati sve napore i zapreke na putu postignuća tog cilja. Umirati, — on je smatrao svojom dužnošću. Umirati sebi, svojim udobnostima, umirati u tudjini, daleko od domovine, od Poglavnika, od braće, umirati osamljen, polako, svakog časa i svakog dana veće je junačtvo nego od jedanput poginuti. Kao jedan od riedkih značajeva i riedkih vojnika znao je žrtvovati i uskladiti svoje snage s ciljem, kojemu se posvetio.

Stvorivši odluku da će se držati ustaških načela i vječno prožet osvjedočenjem dužnosti, uztrajno je primio na sebe sve upravo nadčovječanske napore. Pod najtežim prilikama njegov duh se jača za nove kušnje, za nove borbe, koje će u domovini voditi, a njegova duševna spremnost ne popušta za volju tjelesnoj mekoputnosti. Hrvatska ratnička krv kolala je u njegovim žilama te je nevolja gola bila najbolja škola, u kojoj se odlikovala duša novog hrvatskog ustaškog dočastnika i častnika.

Pred bilo kojom zaprekom on ne malaksa ni duševno ni tjelesno. Dorastao svim potežkoćama, prelazi preko njih kao da ih i nema. Hraneći se dane i tjedne kukuruznicom bez masti i postnom ječmenom kašom, tjednima logorujući, uztrajao je kao i ostala braća u emigraciji, jer je znao da je to potreba, da mu to nalažu vojnički zadatci, da svoj organizam mo-

Pored svega toga, što se danas mnogo govori o radu i što ga se toliko promiče, problem rada ostao je mnogim ljudima i dalje nejasan. Pri tome se uglavnom ne shvaća ovo troje: 1. što je rad u svojoj biti, 2. koja je svrha rada i 3. kako se čovjek ima odnositi prema radu, da kod toga sačuva svoje dostojanstvo i pravilno posluži svrsi rada.

Rad je moralna obveza pomaganja, što je pojedinac ima prema družtvu i koja je osnovana na zakonu ljubavi. Učinak je rada stvaranje novoga, odnosno umnožavanje onoga, što već postoji na području materialnoga ili duhovnoga. Iz same pak definicije rada lako se poznaje i njegova svrha. Da budemo posve kratki i jednostavni: pomoć bližnjemu — to je svrha rada.

Po tome rad eo ipso izključuje svaku sebičnost, pojavila se ona u bilo kojem obliku, i tako odlučno pobija kapitalističko poimanje rada. Jednako je s pravom definicijom rada i njegove svrhe nespojiva mržnja koja izazivlje nadmetanje i klasnu borbu; nespojivo je monopoliziranje rada sa strane države ili stranke, čime se opet ruše temelji komunističke prakse.

U čemu je vriednost rada? Dva družtvovna sustava — kapitalistički i protukapitalistički — odgovaraju na to pitanje različito. Kapitalizam se najprije pita: Koliko je rad unosan? Antikapitalizam se naprotiv pita: Koliko je rad, u etičkom smislu, dobar i vriedan, te koliko je koristan s obzirom na zajednicu? Kapitalizam dakle polazi sa stanovišta proizvadjača-radnika, dakle čovjeka. Antikapitalističko se družtvo po tome vraća čovjeku, a čovjek svome dostojanstvu, kad se vriednost rada procjenjuje po osobi, po onome, koji radi, a ne po onome, što je uradeno. Jer upravo se u **slobodnu i nesebičnu ulaganju sila na korist zajednice i u dobroj namjeri** sastoji vriednost rada. Obavljen pod takvim okolnostima i uz te preduvjete, rad afirmira čovječju ličnost do najvišeg stupnja

LIČNOSTI

i izdvaja je iz amorfne gomile, koja se zove kolektiv.

Put kapitalizma i komunizma je obratan: od dostojanstva autonomne ljudske ličnosti vodi k mehanizaciji, automatizaciji čovjeka, k njegovu pretvaranju u stroj, ili dio stroja, bez misli, bez duše, bez vlastite volje. Od individuuma radnika vodi u kolektiv rada, brišući pri tome svaka i svačija pojedinačna prava u obćenitu njihovu podređivanju kapitalu. Ta glavnica kod kapitalizma stoji u rukama pojedinca, ili pojedinaca, udruženih u dioničarska družtva, kartele, trustove i sl., a kod komunizma i opet u rukama nekolicine, koji tobože predstavljaju stranku ili — kako se kaže — i državu.

Obadva dakle družtvovna sustava, i kapitalizam i komunizam, ne samo da ne shvaćaju, odnosno krivo tumače, bit i svrhu rada, nego i pitanje odnosa čovjeka prema radu rješavaju na jedan fatalno neizpravan način. A ipak upravo o tome pitaju odvisi toliko toga. S njime su skopčani egzistencialni uvjeti radnika (i umnog i manuelnog), u njemu leži klica svim radičkim pobunama i svakoj anomaliji u odnosima između poslodavca — bio taj tko mu drago! — i radnika-posloprimca.

Nije naime naš ideal biti bezlični radenici (poput mravi ili pčela), koji s više ili manje točnosti i pokornosti obavljaju dodieljeni im posao, **a obavljaju ga samo zbog plaće ili od straha pred kaznom.** Protivno tome, mi želimo odgojiti se u ličnosti rada i imati radne uvjete, koji odgovaraju tome pojmu.

Biti ličnost rada nije nešto, čemu se trebamo samo izdaleka diviti, što je moguće tek poželjeti sa sviestnom rezignacijom, s uvjerenjem, da se do tog stupnja ionako nitko od nas ne može uzpeti. **Ličnost rada je ostvariv uzor.** Svi ljudi djela su ga ostvarili. A oni se ni po čemu inače ne razlikuju od nas. Oni su dapače iz

RADA

naše sredine, suvremenici su naši. Oni su učinili ono, što smo i mi mogli i što još možemo učiniti: ostavili su se bolestne i zločinačke pasivnosti, prezreli slabost i bezvoljnost, spoznali ljepotu i vriednost rada, oduševili se za nj — i postali tako ličnosti rada.

Prvo, što je značajno za ličnost rada, jest činjenica, da pobuda za rad uviek dolazi od nje same, a nije potrebno da je tek izvana primi. Ona je dakle izvorna u svome odnosu prema radu; prihvaća ga se sua sponte, bira ga samostalno i obavlja slobodno, onako, kako to dolikuje čovjeku, koji razpolaže s razumom i slobodnom voljom. Obveze, što ih preuzimlje, u okviru su obćih normi rada, ali one ne oštećuju niti njezinu osobnu slobodu i čast, niti probitke zajednice.

Uztrajanje u radu do kraja, nadmoćno prelaženje preko zapreka bilo koje vrsti također je jedna od bitnih oznaka ličnosti rada. Za nju nema kolebanja ni odustajanja. Ona se ne preobterećuje nepromišljeno poslovima, koji brojem i težinom prelaze njezine snage, a odpočinje samo onaj kojega će i svršiti. Ona će raditi samo onaj posao, u koji se razumije, a sve će druge, ukoliko ih se prihvaća, učiti sa skromnošću i marljivošću, kojom se odlikuju ozbiljni radnici.

Koliko je sposobna da iznađe po vlastitoj pobudi i vlastitom snagom i spremom do kraja svrši neki posao, toliko je jednako ličnost rada i disciplinirana, da primi svoj dio posla, što je nuždno zapada kao člana zajednice. Ovakav rad obavlja ona isto tako inteligentno i s isto toliko ljubavi i požrtvovnosti, kao da je proizašla iz njezine vlastite pobude.

Za ličnost rada nema preniskih ni previsokih poslova. U radu naime po vlastitoj inicijativi, koji prema tome podpuno odgovara njezinim dispozicijama i silama, ona daje samu sebe. Takav je rad dakle nikako ne može biti nedostojan. U radu pak, što ga preuzimlje od zajednice, ličnost rada gleda na one više zajedničke probitke, koji će svakako proizaći iz dobro i savjestno obavljena posla, bez obzira na to, kakav je on po svojoj vrsti.

Ličnost rada, prema duboko i istinski usvojenim i proživljenim načelima etike i rodoljublja, ne smije primiti i doista i ne prima nijedan takav posao, koji je u protivnosti s njezinom savješću, s dobrom bližnjega i s napredkom i sigurnošću njezina naroda i njezine države. Ona dakle sretno spaja u sebi i u punoj mjeri ostvaruje prvorazredna radnika i iskrena rodoljuba.

Hrvatski narod treba radnika, danas više nego ikada u svojoj poviesti. On treba ljudi, koji poznaju i ciene svetost rada, služe njegovoj plemenitoj svrsi i obavljaju ga razumno, poletno i od svoje volje, kako to jedino dolikuje slobodnu čovjeku. Hrvatska, ako želi spasiti sebe i svoju državnu samostalnost i izvidati sve duboke i bolne rane, što joj ih je zadao ovaj rat, mora u punom smislu rieči postati radna zemlja. Njoj trebaju ljudi, koji su jednom zauviek obračunali s predrasudom o tome, koji je rad za koga, a koji nije, nego im je načelo, da je svaki pošten rad za svakoga, tko za nj ima sila i spreme, a da nepošten rad nije nikome dopušten.

Bezposličari su neprijatelj broj jedan duhovnog i materialnog napredka i blagostanja hrvatskog naroda i njegove Države. No njemu jednako ne trebaju niti bezlični radnici, koji svoj posao obavljaju anemično i preko volje, ili se gube u stroju kolektiva. On je sve bez razlike pozvao na rad, ali hoće imati ličnosti rada, pionire novog poredka, koji će biti naš hrvatski i za nas Hrvate. Temelj će mu biti družtvovna pravda, koja će svakome davati dovoljno, a nikome previše, no koju će postići samo oni, što će za Hrvatsku raditi kao podpuni ljudi i podpuni Hrvati — kao ličnosti rada!

S. Vitković

ra izvježbati i priučiti na sve težkoće i napore. Samo tako, samo učenik, koji je častnik postao u školi nevolje, prekaljen rodoljubljem, mogao je uztrajati na Kozari i boriti se bez redovite prehrane, podnoseći sa svojim vojničarima vremenske nepogode, bez slame za spavanje, bez pokrivača, ne vodeći brigu što mu četničko pucanje kvari san.

Jer je uztrajnost bila najveća vrjednota u životu ustaškog častnika Krune Devčića, on je smatrao veleizdajnikom onoga, tko je sustao na pola puta onda, kada mu na vrieme ne bi došao ručak, onoga, tko je stao radi napora i neredovitog vojničkog života, tko se podavao lagodnom životu. Čim su bile veće zaprieke i veća stradanja, tim je njegova volja bila jača.

UZTRAJNOST DO POSLJEDNJEGA DAHA

Duh uztrajnosti vitez Kruno Devčić prenosio je i na bojnu, koju je vodio i proveo kroz mnoge krvave okršaje.

Ima vojnika, koji bi se riešili svih obaveza uztrajnosti i svih tegoba vojničkoga života, čim se ne mogu najesti i naspavati, čim ne mogu iz vojarne ili s položaja medju gradjanstvo, čim ne dobiju redoviti dopust. Svaki dočastnik bojne, kojoj je on bio zapovjednik, zna, da je pri postignuću narodnih i državnih ciljeva bolji jedan uztrajan vojničar s manje znanja i sposobnosti, nego li mnogi častnici, koji se u mutnim vremenima ne mogu odlučiti na koju će stranu.

Svaki vojničar, kojemu je Kruno bio zapovjednik, osvjedočen je, da uztrajan vojnik i s manje sposobnosti više vriedi u borbi od svih učenih i školovanih krzmavaca i ljudi bez duha, bez odlučnosti i bez uztrajnosti. Njihov zapovjednik naučio ih je i odgojio. Medju njima se ne čuje tužakanje ni razorno šaputanje, prigovaranje i ocrnjivanje. Oni znadu da se sve to protivi prvoj ustaškoj vrlini — uztrajnosti.

Njihov učitelj bio je njihov zapovjednik, koji ih je učio primjerom, a kojemu je životno načelo bilo: prije poginuti, nego napustiti put uztrajnosti.

PREDOSJEĆAJ SMRTI

Medju ustaškim častnicima vrlo se često dogodilo da im je zadatak pred vojničarima i pred svim hrvatskim narodom bio iztaknuti i dati primjer, kako se sjajno umire za domovinu.

U vojsci se odbacuje suvišna revnost, kao i mlitavost, Ali Kruno Devčić nije bio nerazborit, kada je s trojicom ustaša pošao u napad. Htio je požrtvovanjem izvršiti životni zadatak, htio je poginuti i dati pouku pokoljenjima.

Mogao je kao častnik zauzeti drugo stanovište, strogo vojničko. On je znao, koliko u modernoj borbi znači gubitak i jednog nižeg častnika, naročito u kritičnim časovima. Znao je da u računu borbe gubitak običnog vojničara znači ranu i kvar u postrojbi, koja je slična tielu, a gubitak zapovjednika bojne da bi mogao biti sličan gubitku duše i da se taj gubitak lako ne nadoknadjuje.

Zadatak je častnika da sa svojom jedinicom izvrši dobivenu ulogu sa što manje gubitaka, pa ipak Kruno juriša prvi, bez straha pred opasnošću. Uporno gleda smrti u oči, i moglo bi se reći: hoće da pogine. Jest, on je htio dati spasonosnu pouku: kako se sjajno umire za domovinu. I dao je na način dostojan samo junaka.

Predosjećao je smrt. Pošao je u borbu s vjerom i osvjedočenjem, da je gradjanima dužnost živjeti za domovinu, a vojnika i borca poginuti za domovinu kada god zatreba.

Na polazku u borbu ostavlja veliku sliku svoje majke, a na toj slici vlastitom rukom piše doslovno:

»Mama, u današnje doba, kad svaki čestiti Hrvat rado lije svoju krv za dragu nam domovinu i tvoj sin iztiče svoja prsa. Možda ćeš reći: pa moji sinovi su već dosta pridonijeli za svoj hrvatski narod. Ne, mama, nismo! Sa golim životom se daje sve što pojedinac može pružiti. Dok ne dodje život na kocku, posao je neznatan. Uviek bih ga rado dao, a pogotovo sad na povratku iz emigracije kad sam te vidio i izljubio.

(Svršetak na 15. str.)

OPORBENJAK

Bio je rodjeni opozicionalac. Pa bilo koja vlada i ma kakva bila, on je uviek bio protiv nje. Jer, takva su bila vremena i prilike; nijedna nije bila naša! A on kao dobar Hrvat uviek se nalazio na hrvatskoj strani, koja je, razumije se, bila u opoziciji.

— Ja moram biti u opoziciji, — govorio bi u šali prije oslobodjenja 1941. — Kad bi i mi došli na vlast, ja bih i opet bio u opoziciji!

To je bila šala, ali je postala i stvarnost. Silan rodoljub u rušenju vlasti, našao se najednom pred vlašću svoga naroda. Bio je veseo, srdce mu je drhtalo od radosti, jer izpunila se i njegova dugo izčekivana želja. Ni njegovo srdce nije moglo ostati ravnodušno u nastaloj toliko žudjenoj slobodi. Ali ipak čovjek se malo zbunio i našao u neprilici. On, koji je dosad uviek vlast kritizirao i napadao, trebao bi je sada braniti. Sada drugi njega kritiziraju, odnosno »njegovu« vladu. I u tom se nije mogao snaći. Stoga je ostao ravnodušno sa strane promatrati, što se to i kako se radi! I, tako je s vremenom postajao sve straniji i tudjiji svom narodu. Kao Hrvata veselio ga je svaki napredak mlade Hrvatske, ali, budući da se radilo bez njega, ipak u dubini duše kao da mu nije bio drag svaki njezin napredak. Kao ostavljen i izgubljen čovjek-Hrvat počeo je tražiti i nalaziti pogrješke na ustašama. A da sebe opravda veselilo ga je, ako nije išlo sve »kako treba«. Vrieme je prolazilo, ustaše su radili, a on je i dalje »promatrao« i — kritizirao.

U miru kod kuće slušao je viesti o Bosni, ali mu mnogo toga nije bilo jasno. Jer kod njega je bio mir, a za rat se znalo samo toliko, što su i od njega drugi išli u vojsku i što je država odkupljivala višak žita. Makar se teže dolazilo do odjeće uz neka druga ograničenja, kod njega se ipak našlo »svega pomalo«. Dalo se, dakle, govoriti o Bosni i sličnim stvarima.

Tako je to išlo dok nije takodjer »opozicija« stala švrljati i u njegovu kraju, pa i oko njegove kuće. A za njega su znali, da on »ne voli« ustaše.

I veze su počele, premda se to skroz na skroz protivilo njegovoj nutrini. Jer on je ipak bio Hrvat. A što nije ustaša, to nije on kriv ... Ali »oni« su sada tu ...

Došlo ih je kasnije mnogo i — »zavladali« su. Gledao je kao zreli čovjek s nepovjerenjem tu doklatarenu bandu, i medju njima nekoliko domaćih zeleniša. No, oni su sada tu i mora se biti »kuš«! ...

Jednu večer, kad se već smračilo, a on je legao s družinom na počinak, pokuca netko na prozor. »Drugarice, sutra doručak pripremi za petoricu.« — »Drugarica« njegova žena, morala je primiti to do znanja. Doručak je sutradan bio spremljen za petoricu ... Kod doručka naručen je objed za šestoricu, kod objeda večera, kod večere ... I t. d. Kod našeg opozicionalca sve što je moralo biti, bilo je u redu. A žena ga je redovito obavještavala, kako se zalihe smanjuju ...

Jednog dana uzeli su za komadić zamazanog partizanskog papira, dvojici trojici susjeda kravu, dvojici trojici konja, nekome svinjče, nekome žito, kukuruz i drugo, a on je sa drhtanjem očekivao, kad će doći i na njega red. Nije se prevario ni dugo čekao: i krave i kobile riešio se za nekoliko dana. Odveli su i neke suseljane, koji se više nisu vratili ...

Strah je bio i kod njega sve veći. — »Dokle će to tako?« pitao je sam sebe, ali glasno se nije smjelo misliti.

I sada je čovjek promatrao prilike u novo nastaloj »državi«. Promatrao je, kako se u selu prazne spremišta žita, podrumi s vinom, štale blagom, a i mnoge obitelji gube svaki dan po kojeg najpotrebnijeg svog člana. Promatrao je lica i ljude, koji to čine, a za koga to čine, napisali su velikim slovima po zidovima.

— Gdje su sada ti ustaše? — govorio bi zdvojno u zatvorenoj sobi pred ženom. — Što ne dodju?! Sve će nam uništiti! ... Prokleta banda sve će uništiti!

Partizani su »vladali«, odvlačili žito, blago pa i ljude, a u njemu je buktila sve veća mržnja prema njima i sve veća želja za ustašama. Od straha pred vlastitom i pred obćom propasti.

Jednoga dana nastala je u selu strka, »narodno-oslobodilačka vojska« počela je bježati. Podalje na brežuljku čula se kratka pucnjava, a za kratko vrieme — ustaše su došli! »Opozicionalac« nije znao što bi od veselja. Širokogrudno točio im je preostalo vino ne znajući, gdje bi im našao dostojno mjesto. Jer uvidio je, da je prošlo vrieme kada je Hrvat trebao biti u — opoziciji! ...

D.

USTAŠA MARKO

Ruka u vatru za ustašu Marka.

Bieda ga je nagnula iz ličkoga sela u daleko predgrađe velikoga grada. U poduzeće u kojem se od vajkada krade došao je pošten čovjek — za slugu. Izkoristili su ga i mrzili jer je ustaša, jer je poslije svakodnevnog rada uzimao pušku i odlazio u noć na mrtvu stražu, kako bi oni u pozadini sigurnije griešili ...

A imao je taj siromašak ženu dvoje dječice i jedno prase, koje je bila nada i budućnost obitelji. I to njegovo blago htjedoše mu ukrasti, a njega ubiti.

Bilo je jedne noći o ponoći kada se je Marko vratio s dužnosti, stavio pušku u ormar i legao spavati.

Iz sna trgnuli ga udarci u tami. Čovjek bačen iz sna u stvarnost vidio je nad sobom u tami ruke, koje su tražile njegov grkljan.

U samrtnom grču ovaj je Ličanin ustaša napregao sve sile i strelovito se izkopao na noge te potrčao na prozor i skočio u noć.

Dolje za plotom čuo je jadno svinjče cviliti, u kući je plakala njegova sirotčad.

Znao je, da mu je puška u ormaru ostala.

Potrčao je onako neodjeven iza kuće, provalio u sobu iz koje su već izišli pripadnici »narodno oslobodilačke vojske« trgnuo je oružje iz ormara, opasao se onako na košulju, pa onda poletio na razbojnike.

Niti su svinju oteli, niti su mu život dokončali. Zavitlao je jednoga u kanal kraj ceste, drugoga bi prikratio za život, da se nisu našli sad najedanput sa svih strana »građani mekog srdca« koji su se odlučno založili za siromaka razbojnika.

Ustaša koji je branio svoj goli život prozvan je »divljakom« i »grubijanom« na kraju noćne serenade.

A ja i opet kažem, ruku dajem za ustašu Marka Ličanina.

(Vojnička spremnost...)

Znaj, mama, da tvoj sin bez oklievanja i promišljanja uporno smrti u oči gleda. Ti kao ustaška majka ne trebaš se sa mojim junačtvom ponositi, jer imaš svoj vlastiti junački život, ali dovikni slabićima, da uistinu čelik ustaše ginu, a slabići ostaju. Naša krv će ih dovesti k sviesti.

Najsretniji bih bio, kad bih te mogao sobom ponieti, draga sliko, a ti, mama, da mi ostaneš uz Poglavnika na mjesto mene. Možda ćeš i Ivana svoga izgubiti. Tvoje srdce neka stekne snage i u priestolju Božjem čeka te tvoj Krune.«

Vlastitom rukom napisao je i podcrtao rieč: »Predosjećaj«. Kada smo vidjeli pismo, shvatili smo njegov životni zadatak, pomislili na legionara Peru Kojakovića i mnoge ustaške častnike i dočastnike, zapamtili smo pouku, koju je Krune ostavio nama živima, pouku svakom ustaši, svakom hrvatskom rodoljubu i hrvatskom vojniku, pouku i primjer: kako se sjajno umire za domovinu.

NEOSTVARENA ŽELJA

Poglavnik je otac, drug i brat ustaš. i hrvatskom vojniku. On je sa svojim vojnicima često. Iako preobterećen državničkim poslovima, on nadje vremena, da se s njima upozna, da im se približi, da bude s njima jedno, a oni se k njemu obraćaju u svim prigodama života.

Kruno Devčić je u Poglavniku gledao otca i učitelja. K njemu se obraćao odanošću djeteta, slušao njegov glas. Za njim je pošao kao apostol, koji je ostavio roditelje, mrežu i brodicu. Duh Poglavnikov prožimao ga i vodio u novim borbama i novoj slavi hrvatskog oružja.

Kada je Poglavnik pozvao hrvatske vojnike, dobrovoljce, da podju na daleki iztok u borbu protiv boljševizma, Kruno je bio na udjelbi i nije mogao poći bez naročitog Poglavnikovog odobrenja. Prožet duhom sviesti, dužnosti i požrtvovnosti medju prvima je bio, koji je htio poći na iztočno bojište. Zato je sastavio pismo, iz kojega upoznajemo junački Krunin duh. Da njegovo vitežtvo upoznamo još bolje, čitajmo što on tamo piše:

»Poglavniče! Po Vašoj odredbi Hrvati dobrovoljci mogu učestvovati u stvaranju nove Evrope. Meni, kao Vašem sljedbeniku i kao sljedbeniku svetih ideala, vruća je želja stupiti u redove dobrovoljaca protiv boljševičke Rusije. Ja Vas molim, Poglavniče, udovoljite mojoj želji. Biti ću ustaša dosljedan svoga Poglavnika, kao što su bili oni, umrli na Liparima, koji su sa zadnjim dahom svoga života izrazili sveto ime Hrvat. Nemojte me shvatiti, Poglavniče, kao avanturistu (pustolova), već kao Vašega pristašu, koji živi samo za Hrvatsku i koji iznad nje ne poznaje sreće i blagostanja. Vi ste, Poglavniče, uviek bili dobar svojim ustašama, pa i ovoga puta ne ćete suzbiti jedan rodoljubni korak k sreći naroda hrvatskoga.

Ja sam u punoj suglasnosti s mojom mamom. Dala mi je svoj blagoslov sa riečima: Imam vjere u Boga i On će te čuvati, ako je pak sudjeno izgubiti te, ostat će mi tvoj glas, s kojim ću se dičiti i sretna s njim umrieti.

Poglavniče, Vaš borac Vas moli i vjeruje u Vašu dobrotu.«

Želja da podje na iztočno bojište nije mu se izpunila. Providnost je odredila da podje drugim putem, a vojnički posluh postavio ga je zapovjednikom ustaške bojne, koja je s njime na čelu postigla velike uspjehe, osobito na Kozari i u Hrvatskom Zagorju, u borbama protiv neprijatelja Hrvatske.

NIKOLA ŠABIĆ,
satnik P. T. S.

Reportaža „USTAŠE"

Tragom spaljenih minareta

... Traci ljetnoga sunca pozlaćivali su čitavi kraj.

Biele kućice marljivih hrvatskih seljaka bijahu okupljene oko velike džamije, kojoj se minaret visoko izdizao nad čitavom okolicom. Seljaci su radili na svojim njivama okapajući kukuruz. Njihova od muke i težkoće u luku savijena ledja u ritmu se dizahu i spuštahu, a oštar čelik motike odzvanjao je od stvrdnutih gruda tamnosmedje zemlje.

Znoj je tekao...

Seljaci su marljivo radili od zore, tako da ih je već umor hvatao. Sunce je žeglo, a vrućina je odsievala s drvenih seoskih kućica, blistala je na vitkom minaretu; zlatnožuti sunčani traci igrali su na cjetićima, što u crvenoj, ljubičastoj, žutoj i plavoj boji provirivahu svojim glavicama iz zelene trave...

Meho je podigao glavu. On je osluhnuo.

»Mejrimo, čuješ li?«

Žena tridesetih godina uzpravila se, podbočila se o motiku, rukom je otrla znojno čelo i zastala osluškujući.

»Kao da dolaze mnogobrojna kola!« odvratila je Mejrima.

Oboje slušahu, podbočeni o motike.

Najednom na putu, što vodi s brda u selo, nastade buka i graja. Začuo se i topot konja, pomiešan s vikom ljudskih glasova.

A onda se zrakom prolomi oštri topovski pucanj. Meho je naglo izpustio motiku, zatvorio je prstima uha, Mejrima je stajala kao skamenjena, a topovska granata sievnula je zrakom proletivši mimo minareta.

Zatim se čuo drugi pucanj, pa treći...

Topovska tutnjava!

Tanad zviždaše zrakom.

I tada jedno tane udari svom snagom o vrh minareta, sruši ga, a krhotine zida prosuše se zrakom.

»Allahu! Allahu moj!« zavapi Mejrima, a u očima joj zablistaju krupne suze, dok je od nemoći kršila ruke.

»Prokletnici!« prociedi kroz zube Meho i svrne pogled u pravcu ruba cesta, odakle se čula pucnjava.

»Mejrima! Skrivaj se, jer slutim, ne će biti dobra!«

Mejrima brže spremi stvari. Meho joj pomogne, a zatim se žurna koraka uputiše na drugu stranu niz staze, što je vodila izpod sela.

Jedna je kuća planula...

Vatra je sievnula na kraju sela, plamen je liznuo po krovu, a zatim se razmahao svom snagom. Seljaci pojuriše zovući na uzbunu, dohvatiše čabrove, pune vode, te počeše gasiti, kako bi spasili susjedu njegovu sirotinju. Medjutim vatra se ubrzo razmahala, drvena je kuća planula, krov se crnio od dima i ognja, a zatim se uz tresak sruše tavanice, popucaše grede, i za čas se kuća pretvori u hrpu ruševina.

»Ljudi, mali Selim je u bešici!« — povika prestravljenim glasom žena četrdesetih godina, prihvativši se rukama za glavu i bolno zaridavši. Ona htjede potrčati u kuću, htjede srnuti u vatru i plamen, ali je ljudi zadržaše.

»Kuda ćeš? Zar ne vidiš da vatra sieva svuda okolo?« reče prihvativši je za ruku Husnija.

»Diete moje! Selime dragi!« zavapi žena bolnim glasom, te se sruši onesviještena na tle.

NOĆ STRAVE I UŽASA

U to planuše i druge kuće...

Alijina, Salihova, Ismetova, Mehina, Nazifova...

Vatra je sievala, plamen je lizao po krovištima, ljudi priskočiše da spasu, što se spasiti dade, ali u to s brda srnuše u selo partizani i četnici i ne dopustiše, da se išto pogasi. Oni nahrupiše pucajući oko sebe, pa je u selu zavladala strava i užas.

Džamija je također zapaljena i srušena, stoka otjerana, iz kuća prije toga iznesoše partizani i četnici svu hranu i odjeću, te zapoviediše seljacima da sve to tovare na kola i voze k njima u brda...

Dnevna je žega popustila...

Mejrima i Meho sa suzama u očima promatrahu strašan prizor, što im se ukaza pred očima: iz njihova sela nasta hrpa ruševina, preko koje lizaše dim i vatra, nagorjele grede pucketahu, a zrak je smrdio po paljevini.

»Mejrimo, kakav nas udes stiže!« rekne s prizvukom najdubljeg bola Meho. Mejrima stajaše pognute glave, shrvana nad užasnim prizorom.

»Meho, ode nam kuća, ode nam muka, ode nam sve...« grcajući u suzama iztisne i prihvati se njegove snažne ruke.

»Mejrimo, ne plači! Samo neka me Allah počuva u zdravlju i snazi i neka mi kismet da mogućnost, da ovim zvierima u ljudskoj spodobi vratim žao za sramotu! Njima ništa nije sveto. Ništa ne štuju. Dodjoše eto k nama, popališe nam sve, oteše nam stoku i hranu, a eno vidjela si, kolike su nam mladiće odveli sa sobom u šumu, koliko nam djevojaka upropastiše, a sigurno je da mnogome iz našega sela sutra zora više ne će svanuti... Čuo sam pucnjavu, vidio sam ih, kako stupaju sa četničkim šubarama i peterokrakim zviezdama na svojim trorožnim kapama... iza toga zavladao je muk... A znaš, što to znači?...«

Sunčani traci bivahu sve kraći.

Sunce se nagnulo prema zapadu, žega je popustila, a na zemlju se spuštao plavičasti sumrak noći, koja je za čas svojom koprenom prekrila čitavi ovaj jezivi prizor. Iz sela se još samo čulo zapomaganje, plač, jecaj i škrgut zubi... Porušeni minaret bjelasajući se sablastno je stršio u vis, a kroz noćnu tamu žariše se vatre iz pogorjelih kuća kao krjesovi. Gusti je dim još uviek sukljao nad popaljenim i porušenim kućama.

»Hajdemo!« reče Meho.

Preko petdeset staraca, žena i djece ležalo je ubijeno na ulicama sela, a mnogi je zaglavio u svojoj kući od požara i hitaca.

»Meho, što ćemo i kamo ćemo,« reče suznim očima Mejrima.

»Ne plači, Mejrimo, ženo draga! Dok je ovih mojih šaka, bit će i života!« odvrati tronutim ali odlučnim glasom Meho.

Mejrima zajeca gušeći se u suzama.

»Hajdemo!« reče Meho.

»Kamo ćemo, jadni li smo!«

»Idemo! Ti ćeš k majci u Sarajevo, a ja idem k Francetiću!«

»Zar pod pušku?«

»Šućur Allahu, pod pušku!«

»Nisi ti više za to!«

»Bit ću, ako nisam! Allaha mi, osvetit ću se onima za sve zlo, što ga počiniše u našoj mahali!«

Mejrima je dobro poznavala svoga Mehu. Stoga ne probieli ni jedne, već se prihvati njegove snažne ruke i krene uza nj...

... Suton je obavio čitavi ovaj jezivi prizor, a nadošla noć bijaše noć strave i užasa...

KREĆE SE NAPRIED...

Selo je popaljeno, kuće su porušene, ljudi odvedeni, žene upropaštene, a ostalo poubijano.

Partizani i četnici već davno zamakoše u brda, a s pustih garišta sukljao je plavocrni dim i kovitlao se u toploj ljetnoj noći dižući se polagano uvis kao prietnja i sablastni znak, koji je vapio za osvetom...

»Hajdemo!« reče Francetić. Borci se okriepiše. Nakon toga pozove Francetić nekoliko svojih čarkara, te im izda kraće zapoviedi.

I »Crna legija« krene u nove borbe...

Zasnježilo je.

Čarkari se »Crne legije« s naporom probijahu kroz visoki snieg. Pred »crncima« se je kroz zasnježenu okolicu pomicalo nekoliko vojnika, koji su pomnjivo pazili na sve oko sebe promatrajući oštro sve okolne visove.

»Ja ću lievo!« reče jedan od njih.

»Težko, da je tko na toj strani, Meho,« dometne čarkar, koji je išao uza nj.

»Vidjet ćemo!« odvrati Meho, »pokušat ću!«

»Da idem i ja s tobom?« upita Ante.

»Nemoj! Bolje da svaki od nas razgleda u drugom pravcu!«

»Dobro! Podji, ali pazi dobro, da te ne iznenade! Znaš da su oni negdje u blizini!«

»Budi bez brige!«

»Spremni!«

»Spremni!«

Stisak ruke.

Izpružene desnice.

Čarkari se razstaviše.

Svaki krene na drugu stranu.

Meho ima uza se samokres i pet bomba.

Gazio je snieg, radostno, što se nalazi u Francetićevim odjelima.

Još se je više radovao, što ga je bojnik uviek slao s najtežim zadatcima. To je bio znak bojnikova osobita povjerenja.

A Meho je i zavriedio ovo povjerenje.

Od kada je svoju dragu Mejrimu smjestio u Sarajevu kod njezinih, njemu ostadoše slobodne ruke u borbi. Svaku je dužnost najsavjestnije izvršio, te je bojnik s njim bio uviek zadovoljan, stavljajući ga za uzor ostalim »crncima«.

I sad je Meho uzeo na sebe opasnu dužnost.

A on se dužnosti nije plašio.

Dobro je poznavao kraj i ljude, te je uviek izvršio svoju zadaću na najbolji način.

Snieg je zasipavao...

Meho je oprezno išao napried.

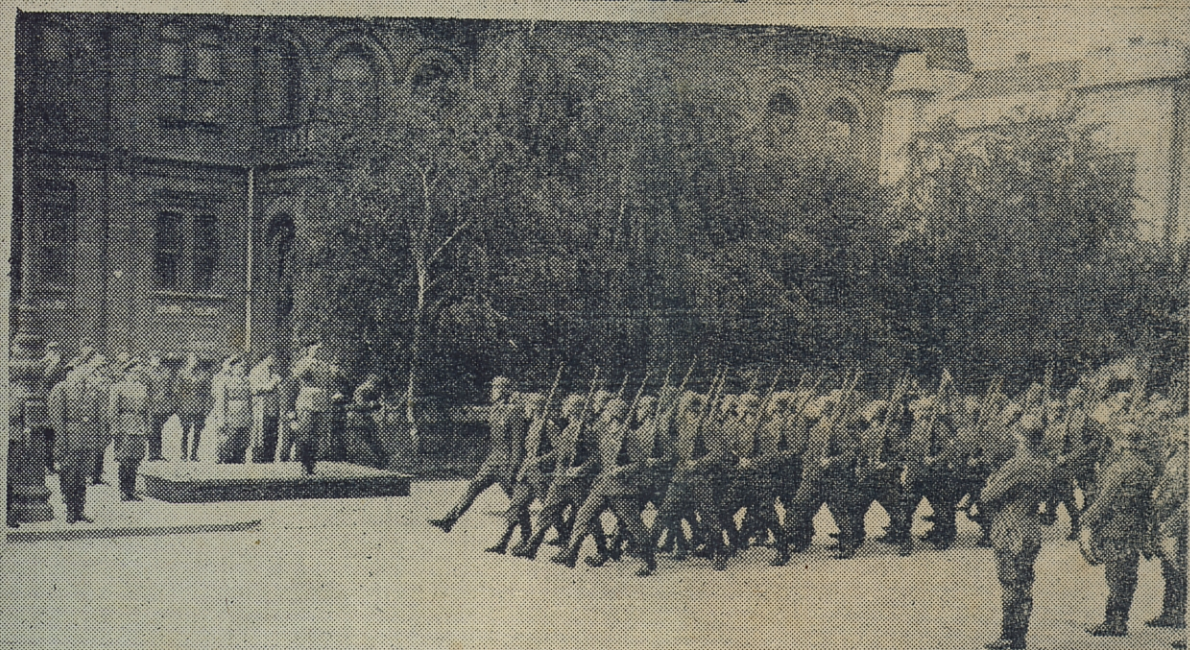
U krošnjama drveća zviždaše prohladni vjetar...

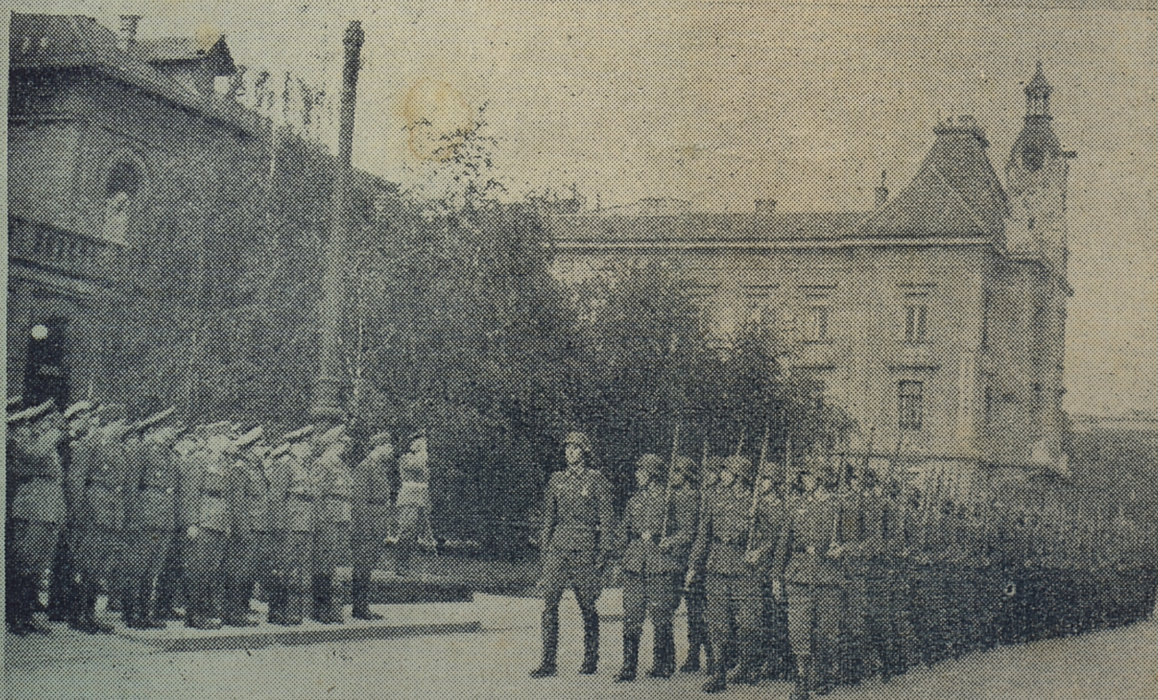
VILKO BARBARIĆ

»U s t a š a«, vjestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdavač i vlastnik Ustaški Nakladni Zavod. — Ravnatelj i glavni urednik poglavni pobočnik M i j o B z i k. Uredničtvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglasi: Uredničtvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 49.456. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 4 Kune. — Predplate: mjesečno 16 Kuna, četvrtgodišnje 48 Kuna, polugodišnje 96 Kuna, godišnje 192 Kune. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara Viktor S m o k v i n a, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

Mimohod pred Poglavnikom

Hrvatski narod ima pravo svoju vrhovničku vlast proširiti na cielo svoje neprekinuto narodno i poviestno područje.

IZ TOČKE 8. USTAŠKIH NAČELA